
SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN NYKYTILANNE FORSSAN SEUTUKUNNASSA

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala, kevät 2014

Anna-Kaisa Kotinoja

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Hevostalous

Tekijä	Anna-Kaisa Kotinoja	Vuosi 2014
Työn nimi	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan nykytilanne Forssan seutukunnassa	

TIIVISTELMÄ

Työni toimenksiantajana toimii Lintulan hevostila Jokioisilla, ja sen yrittäjä Sari Lintula. Lintulan hevostilalla on tarjottu sosiaalipedagogisia hevostoimintapalveluja vuodesta 2006 lähtien. Työn tarkoituksena oli selvittää, millainen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan nykytilanne ja tulevaisuus on Forssan seutukunnan alueella. Tieto kerättiin haastatteluin sosiaalityön ja perhetyön näkökulmasta, ei niinkään paikallisten yrittäjien näkökulmasta. Painettua tietoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta on hyvin vähän, joten tämän työn tarkoitus on myös olla tiivis paketti tietoa ja pieni tutkimus vaikuttavuudesta, jota Lintula voi käyttää hyväkseen yrityksensä toiminnassa.

Työn tutkimusosiossa on kahdeksan haastattelua. Kaikilla haastateltavilla on erilainen asema, mutta jonkinlainen yhteys sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Haastateltavia ovat sosiaalipedagogisia hevostoimintapalveluita tarjoava yrittäjä, kaksi asiakasta jotka ovat käyttäneet sosiaalipedagogisia hevostoimintapalveluita, lasten ja nuorten erityisohjaaja, perhetyöntekijä, sosiaalityöntekijä, sosiaalijohtaja sekä perhekodin yhteydessä tarjottavista sosiaalipedagogisista hevostoimintapalveluista vastaava sosiaaliohjaaja.

Kirjallisessa osiossa käsitellään sosiaalipedagogiikkaa, lastensuojelua ja toimintaterapiaa. Myös Green Care ja eläinavusteinen terapia liittyvät olennaisesti sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Käytännön hevostoimintaa olen kuvannut kirjoittamalla vierailustani Lintulan hevostilalla ja olemalla siellä asiakaskäynnillä mukana.

Päätuloksena voidaan sanoa, että nykytilanne on heikohko, mutta kuitenkin kohtalaisen helposti korjattavissa. Suurimpana ongelmana on tiedon puute. Tulevaisuuden näkymät ovat kuitenkin valoisat, mikäli kaikki osapuolet osoittavat aktiivista osallistumista ja uskoa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan.

Avainsanat Sosiaalipedagogiikka, toimintaterapia, Green Care, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, hevonen

Sivut 27 s. + liitteet 3 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Equine Option

Author	Anna-Kaisa Kotinoja	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	Equine assisted social pedagogy and its situation in Forssa area	

ABSTRACT

The commissioner of this thesis is Lintula horse farm in Jokioinen and its entrepreneur Mrs. Sari Lintula. The farm has offered social pedagogy services with horses since year 2006. The meaning of this thesis is to solve what is the situation with such pedagogy services nowadays and in future in Forssa and its surroundings. The information in this thesis has been collected by interviews. The point of view is more from authority side, than from local entrepreneur's side. There are only a few books and articles about the subject and one reason for this thesis was to collect more information how this kind of therapy affects to customers. This document gives also help to Mrs. Sari Lintula and her work.

There were eight interviews in the research part of the thesis. All interviewees have different status, but some kind of connection to social pedagogy therapy with horses. I have interviewed entrepreneurs, two customers, special personnel from child care, a family worker, a social worker, a social director and a social worker from family home, who is responsible for these services.

Social pedagogy, child welfare and therapy are introduced in this thesis. Also Green Care and animal assisted therapy are very essentially connected to social pedagogy with horses. I wrote about this service in action relying to my visits to Lintula farm and by observing the actions with customers.

The main conclusion is that the situation today is quite weak, but it can be improved quite easily. The biggest problem is the lack of knowledge. If all part of operators can show activity with their work and they believe in social pedagogy with horses, the future can be great.

Keywords social pedagogy, working therapy, Green Care, social pedagogy with horses, horse

Pages 27 p. + appendices 3 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	SOSIAALIPALVELUT	2
3	SOSIAALIPEDAGOGIIKKA	3
3.1	Sosiaalipedagogiikka käsitteenä.....	3
3.2	Sosiaalipedagogisuus työelämässä.....	4
4	LASTENSUOJELU	5
4.1	Lastensuojelulaki.....	5
4.2	Tehtävät, toimijat ja palvelut.....	5
4.3	Avohuollon tukitoimet	6
5	TOIMINTATERAPIA	6
5.1	Terapeuttiset ominaisuudet	6
5.2	Nuoret toimintaterapiassa.....	7
6	GREEN CARE	8
6.1	Green care –menetelmät.....	8
6.2	Eläinavusteinen terapia	9
6.2.1	Animal Assisted Intervention International, AAII	10
6.2.2	Green Chimneys	10
7	SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA	10
7.1	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruseriaatteen	10
7.2	Kouluttautuminen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan.....	11
7.3	Toteutus käytännössä	12
8	NYKYTILANNE FORSSAN SEUTUKUNNASSA.....	13
8.1	Haastattelu 1; Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tarjoaja.....	13
8.2	Haastattelu 2; Sosiaalipedagogisen hevostoiminta-palvelun käyttäjät.....	16
8.2.1	Asiakas 1	16
8.2.2	Asiakas 2	17
8.3	Haastattelu 3; Perhetyöntekijä.....	17
8.4	Haastattelu 4; Lasten ja nuorten erityisohjaaja, lastenkoti	19
8.5	Haastattelu 5; Sosiaalityöntekijä	20
8.6	Haastattelu 6; Sosiaalijohtaja	21
8.7	Perhekoti Toiskan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta vastaava sosiaaliohjaaja.....	22
9	TULOKSET	23
9.1	Tarve ja käytön ongelmat alueella	23
9.2	Markkinointi.....	24
9.3	Yhteistyö	24
9.4	Vaikuttavuus.....	25
9.5	Kehittyminen ja tulevaisuus	25

---

10 YHTEENVETO	25
11 LÄHTEET	27

Liite 1   Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Hevonen on palvellut ihmisiä vuosituhansien ajan, mm. maataloudessa, matkustamisessa ja kuljetuksissa sekä armeijan käytössä. Kun moottoriajoneuvot ottivat hevosen perinteiset tehtävät, hevosesta tuli ihmiselle vapaa-ajan kumppani harrastukseen ja kilpaurheiluun. Toiminta hevosen kanssa on antoisaa, se kehittää vastuuntuntoa ja opettaa toimimaan yhteistyössä eläimen kanssa. (Suomen ratsastajainliitto, 2013.)

Hevosella, kuten myös muilla eläimillä, on myös hyvin paljon terapeuttisia ominaisuuksia, joita hyväksikäytetään nykyään yhä enemmän. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi tällainen menetelmä. Se on toimintaterapiaa, joka sijoittuu talliympäristöön. Hevosten kanssa puuhaillaan arkisia askareita, joiden avulla voidaan peilata hyvinvoinnin merkitystä myös asiakkaan omaan elämään. Ohjaajan tehtävänä on seurata tilanteita ja asiakasta sosiaalipedagogisesta näkökulmasta.

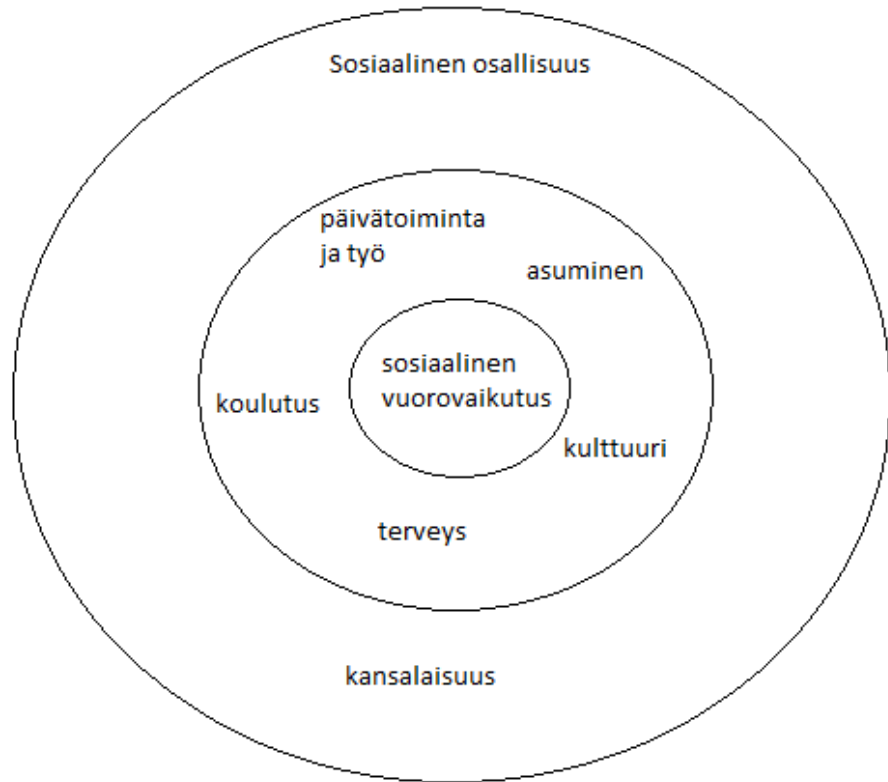
Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on keino auttaa syrjäytymisen vaarassa olevia ihmisiä. Se sopii lapsille ja nuorille, pitkäaikaistyöttömille, vanhuksille, lähes kaikille. Useimmiten asiakkaat ovat nuoria, joilla on taustalla ongelmia oman perheen sisällä. Hyvin usein ongelmat ovat perheessä kuitenkin vanhemmilla, eikä nuorella itsellään. Lapset ja nuoret ovat kaikkein herkimpiä reagoimaan vanhempien ongelmiin ja perheen sisäiseen pahaan oloon. Ongelmia ovat esimerkiksi alkoholismi ja väkivalta. Tällaisille nuorille kunnan sosiaalitoimi järjestää sosiaalipedagogista hevostoimintaa lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Hevostoiminta on siis asiakkaille maksutonta.

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla saavutetaan monenlaisia tuloksia. Nuoria saadaan rohkaistumaan, puhumaan tunteistaan ja heillä on mielekästä tekemistä. He saavat uusia kokemuksia ja elämyksiä aikuisen ihmisen seurassa. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla haetaan onnistumisen tunteita ja niiden tuottamaa iloa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käyttävät usein myös lapset, jotka ovat huostaanotettuja tai sijoitettuna asumaan oman perheen ulkopuolelle. Hevostoiminnalla on saatu sijoitettuna oloaikaa lyhennettyä ja joskus jopa estettyä sijoittaminen kokonaan.

Tämän työn tarkoituksena oli kartoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan nykytilannetta Forssan seudulla. Kirjallinen osio pohjustaa sosiaalipalveluiden rakenteesta, sosiaalipedagogiikasta ja lastensuojelusta. Varsinainen kartoitus on tehty haastattelemalla paikallista sosiaalipedagogisia hevospalveluja tuottavaa yrittäjää, hänen kahta asiakastaan, lasten ja nuorten erityisohjaajaa, perhetyöntekijää, sosiaalityöntekijää, sosiaalijohtajaa sekä Perhekoti Toiskan sosiaalipedagogisista hevospalveluista vastaavaa sosiaaliohjaajaa.

2 SOSIAALIPALVELUT

Sosiaalipalvelu tarkoittaa nimensä mukaisesti palvelua, jota toteutetaan sosiaalialalla. Sosiaalipalveluilla on oma erityinen luonteensa, jota määritetään tässä kolmen eri kehän avulla (kuvio 1). (Toikko 2012, 171.)

Kuvio 1. Sosiaalipalveluiden sisältöä kuvaavat kehät

Ensimmäisellä kehällä on sosiaalipalveluiden ydin, sosiaalinen vuorovaikutus. Se voi tarkoittaa asiakkaan kanssa tehtävää tilanteen arviointia, siihen liittyvää ohjausta tai neuvontaa. Sosiaalisen vuorovaikutuksen avulla voidaan tukea yksilön minän tai identiteetin kehittymistä, mutta ennen kaikkea tuetaan eri yhteisöjen välisiä sosiaalisia suhteita. Auttamissuhde perustuu keskusteluun. Sen sisältö muodostuu asiakkaan elämäntilanteiden mukaisesti. (Toikko 2012, 173–174.)

Toisella kehällä on konkreettiset palvelut, apu ja tuki esimerkiksi asumisessa, päivätoiminnassa ja työssä (Toikko 2012, 174).

Kolmannella kehällä on tavoitteet sosiaalisen osallisuuden edistämisestä ja sosiaalisten taitojen ylläpidosta. Asiakkaat ja asiakasryhmät voivat omista lähtökohdistaan käsin toimia täysivaltaisina yhteiskunnan jäseninä. Kolmas kehä on tavoitekehä, jonne päästään kahden edellisen kehän avulla. (Toikko 2012, 175.)

Myös sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipalvelu, jota voi tulkitella näiden kehien avulla. Sosiaalinen osallisuus tapahtuu, kun asiakkalle tarjotaan mahdollisuutta osallistua sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Hän tulee osaksi yhteisöä talliympäristössä. Toisella kehällä on konkreettinen tallikäynti, toiminta joka tapahtuu tallilla. Huolehditaan eläimen hy-

vinvoinnista sille tyypillisessä ympäristössä. Tutustutaan kulttuuriin jonka osia ovat maalaiselämä, luonto ja eläimet. Toiminnan myötä saavutetaan kolmas kehä, vuorovaikutus. Asiakas on vuorovaikutuksessa niin hevosen kuin ohjaajansa kanssa.

Vuorovaikutus hevosen kanssa on usein merkittävämpää kuin minkä tahansa eläimen kanssa. Vaikuttavaa on hevosen koko ja fyysinen vahvuus. Kokemus siitä, että on vuorovaikutuksessa 500-kiloisen eläimen kanssa, voi olla hyvin merkittävä ihmiselle, joka ei ole ennen saanut omaa ääntään ja tahtoaan kuuluviin. Eläimen kautta ihminen myös tulee nähdyksi ja kuulluksi täysin omana itsenään. (Yli-Viikari, Lilja, Heikkilä, Kirveennummi, Kivinen, Partanen, Rantamäki-Lahtinen & Soini, 2009.)

3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA

Sosiaalipedagogiikka on Suomessa melko uusi ala, joka sijoittuu kasvatus- ja yhteiskuntatieteiden välimaastoon. Kiinnostuksen kohteita ovat ne kasvun vaiheet, jotka liittyvät yhteiskuntaan sulautumiseen ja yksilön identiteettiin. Lisäksi kohteita ovat edellämainittuihin liittyvät ongelmat, sekä pedagoginen toiminta. Toiminnalla edistetään yhteiskunnan jäsenyyttä sekä ehkäistään ja lievitetään syrjäytymistä. (Sosiaalipedagogiikka, n.d.)

3.1 Sosiaalipedagogiikka käsitteenä

Sana sosiaalipedagogiikka muodostuu kahdesta sanasta. Ensimmäisen, sosiaalinen, merkitys on monimutkainen. Hämäläisen mukaan sillä on ainakin kolme merkitystä. Ensimmäinen on yhteiskunnallinen merkitys, silloin kun puhutaan yhteiskunnan sosiaalisista rakenteista ja sosiaalisten ongelmien merkityksestä. Toinen on yhteisöllinen ja ihmisten vuorovaikutusta koskeva merkitys. Tästä puhutaan esimerkiksi silloin kun kyseessä on esimerkiksi lapsen sosiaalinen kehitys, tarkoittaen ihmisten yhteiselämässä tarvittavien taitojen kehittymistä. Kolmas on solidaarinen, toisia huomioitava ja huono-osaisten auttamiseen suuntautuva. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi yhteiskuntaelämässä ja politiikassa voidaan korostaa sosiaalisia näkökohtia. (Hämäläinen 1999, 14–15.)

Jälkimmäinen, pedagogiikka, tarkoittaa oppia ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitoa (Hämäläinen 1999, 14). Jos ajatellaan kasvattamista tai kasvattamisen taitoa, on ihmislapsen ja hevosen varsan kasvatuksessa paljon samoja piirteitä. Ero on kuitenkin siinä, että lapsesta halutaan kasvavan itsenäisen, itsenäisiin päätöksiin kykenevä ja omillaan toimeentuleva yksilö, mutta hevosesta ei ole tarkoitus tulla sellaista. (Aminoff 2003, 142–143.) Vaikka sanojen sosiaalinen ja pedagogiikka merkitykset ovat erilaisia, ne osaltaan myös tukevat toisiaan. Teoriat eivät sulje toisiaan pois, vaan sosiaalisuus on sekoitus näitä erilaisia merkityksiä. Esimerkiksi juuri syrjäytymisen ehkäisyn keinoja etsittäessä on kiinnitettävä huomiota yhteiskunnan rakenteisiin ja ihmisen yhteisöllisyyteen. (Hämäläinen 1999, 14–15.)

Sosiaalipedagogiikka on luonteeltaan käytännöllinen toimintatiede, joka on syntynyt tarpeesta ymmärtää, jäsenellä ja kehittää pedagogista toimintaa, joka suuntautuu sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja lievittämiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen. Sosiaalipedagogiikan keskeinen kysymys onkin, miten yhteiskunnassa pitäisi kohdella niitä ihmisiä, jotka eivät kiinnity odotetulla tavalla yhteiskuntaan, vaan syrjäytyvät ja käyttäytyvät poikkeavasti. Tästä seuraa toinen kysymys, miten syrjäytymistä ja epäsosiaalisuutta voidaan ja pitäisi ehkäistä ja lievittää. (Hämäläinen 1999, 30–31.) Vertailun vuoksi voidaan sanoa, että siinä missä sosiaalipolitiikka tähtää hyvinvoinnin edistämiseen ja sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn poliittisilla keinoilla, vaikuttamalla lainsäädäntöön ja yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin, sosiaalipedagogiikka pyrkii samaan sisältä päin, vaikuttamalla ihmisiin (Hämäläinen 1999, 24).

3.2 Sosiaalipedagogisuus työelämässä

Sosiaalipedagogiikkaa voivat opiskella, joko laajemmin tai suppeammin, kaikkiin erilaisiin ihmistyön ammatteihin valmistuvat ja niissä toimivat henkilöt. Kaikessa ihmistyössä on mahdollista suuntautua sosiaalipedagogisesti. Pedagoginen kysymyksenasettelu on luontevaa sosiaali- ja nuorisotyössä. Myös terveyden edistäminen ja hoitotyö vaativat sosiaalipedagogista ymmärrystä. Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta perustuvatkin sen oivaltamiseen, että asiat voisivat olla myös toisin. (Hämäläinen 1999, 59–60.)

Sosiaalipedagoginen työ tapahtuu usein ihmisten tavallisessa arjessa, kun taas sosiaalityötä tehdään ensisijaisesti toimistossa. Sosiaalityö suuntautuu sosiaalisen turvallisuuden takaamiseen. Sosiaalipedagoginen työ puolestaan suuntautuu yksilön persoonallisuuteen, sen kasvuun ja yhteiskuntaan kiinnittymisen turvaamiseen. Monen sosiaalisten ongelmien kanssa kamppailevan vaikeutena ovat puutteelliset omat mielipiteet ja omien tietojen kunnioittaminen, kykenemättömyys tarttua asioihin ja muuttaa niitä. Tällöin tarvitaan vahvistusta toimintaan jokapäiväisessä elämässä, itsenäisyyteen, vastuun ottamiseen, moraaliin, itsensä kehittämiseen ja oman elämän kulkuun vaikuttamiseen. Tämä kaikki johtaa myös yhteiskunnan jäsenyyteen, osallisuuteen ja valmiuteen toimia yhdessä toisten kanssa. Yhteisöllisyyttä korostetaan juuri yksilön vuoksi. Yhteisöihin kuulumisella on keskeinen merkitys ihmisen persoonallisuuden kehitykselle ja identiteetin muodostumiselle. (Hämäläinen 1999, 59–63.)

Sosiaalipedagogisessa työssä perusajatuksena on, että autetaan ihmisiä oivaltamaan itse. Korostuvia elementtejä ovat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys – vaihdellen tilanteen ja ympäristön mukaan. Kyse ei oikeastaan ole muusta kuin siitä, että otetaan käyttöön se mitä ihminen luonnostaan on, luova, yhteisöllinen ja elämyksiä etsivä olento. Luova toiminta auttaa ihmistä jäsentämään ja syventämään itsetuntemusta, pohtimaan ja selkiyttämään arvo- ja merkityskysymyksiä. Se vahvistaa itsetuntoa, auttaa löytämään oman sisäisen tasapainon, ratkaisemaan elämäntilanteista johtuvia ongelmia, rakentamaan maailmankuvaa ja elämäntulkintaa. (Hämäläinen 1999, 66–67.) Myös sosiaalipedagoginen hevostoiminta

käyttää samoja korostuvia elementtejä, toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, SRL n.d).

Keskeistä sosiaalipedagogisessa työssä on toisen ihmisen kohtaaminen. Se voi tapahtua keskustelussa, toiminnassa tai yhteisössä. Terapian ja sosiaalipedagogisen työn välille on hankalaa vetää rajaa. Terapiassa on usein vahvoja pedagogisia elementtejä ja pedagogisella työllä terapeuttista tarkoitusta tai vaikutusta. (Hämäläinen 1999, 68.)

4 LASTENSUOJELU

Suomen laki määrää kunnat järjestämään ennaltaehkäisevää lastensuojelua, sekä lapsi- ja perhekohtaista suojelua (Lastensuojelulaki 3:11 §). Nämä ovat ne kaksi osiota, joihin lastensuojelu voidaan karkeasti jaotella (Lastensuojelu, 2012).

4.1 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain 3. luvun 11§ edellyttää, että kunnassa on huolehdittava ehkäisevästä lastensuojelusta sekä lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta. Kunnan on järjestettävä sellaista lastensuojelua, mikä vastaa laajuuttaan ja sisällöltään kunnan tarpeita. Laadun on oltava sellaista, että lapset ja nuoret sekä heidän perheensä saavat tarvitsemansa avun ja tuen. (Lastensuojelulaki 3:11 §.)

Tarvittaessa lapsen ja perheen tuen tarpeisiin järjestetään avohuollon tukitoimia. Tukitoimista kohta 4 on lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluita, kohta 8 loma- ja virkistystoimintaa ja kohta 9 muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia. (Lastensuojelulaki 7:36.) Kolmeen mainitsemaani kohtaan sopisi tukitoimeksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

4.2 Tehtävät, toimijat ja palvelut

Ennaltaehkäisevä lastensuojelu on erityistä tukea, jota voi saada osana lapsille, nuorille ja perheille tarkoitettuja palveluja. Sitä tehdään esimerkiksi kunnan peruspalveluissa, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa, sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, perhekeskuksissa, opetuksessa ja nuorisotyössä. Lapsilta ja perheiltä ei edellytetä lastensuojelun asiakkuutta. Ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä on myös lasten huomioonottaminen aikuisille suunnatuissa palveluissa. Jos esimerkiksi päihdepalvelussa arvioidaan vanhemman kyvyn huolehtia lapsesta heikentyneen, selvitetään lapsen hoidon ja tuen tarve. (Lastensuojelu, 2012.)

Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu tarkoittaa sitä, että jokin lastensuojeluasia tulee vireille kunnan sosiaalitoimessa. Tämä voi tapahtua hakemuksella, pyynnöstä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi, lastensuojeluilmoituksella, tai jos lastensuojelutyöntekijä on saanut jonkin tiedon mahdollisesti lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta. Lastensuojelun asiak-

kuus alkaa, kun sosiaalitoimi ryhtyy toimenpiteisiin tai tehdään päätös lastensuojelutarpeen selvityksen tekemisestä. (Lastensuojelu, 2012.)

4.3 Avohuollon tukitoimet

Jos lapsen kasvuolot, tai lapsi itse vaarantavat terveyttä tai kehitystä, aloitetaan lastensuojelun avohuollon tukitoimet. Tällaisia ovat esimerkiksi terapia, tukihenkilöt, perhetyö, vertaisryhmätoiminta tai virkistystoiminta. (Lastensuojelu, 2012.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuuluu myös avohuollon tukitoimiin (Hippolis, 2013).

Kaikki avohuollon tukitoimet suunnitellaan yhdessä lapsen ja perheen kanssa tarpeiden mukaisiksi, ja niihin kuuluu myös jälkihuolto. Jälkihuolto voi tarkoittaa esimerkiksi taloudellista tukea asuntoa tai ammattia hankittaessa, tukea harrastuksissa tai ihmissuhteiden ylläpitämisessä. Osana avohuoltoa lapsi voidaan myös sijoittaa sijais- tai laitoshuoltoon, joko yksin tai perheensä kanssa. Tällä tavoin arvioidaan tuen tarvetta, kuntoutetaan lasta, sekä järjestetään väliaikainen huolenpito. (Avohuollon tukitoimet lastensuojelussa, 2009.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimia saavat lastensuojelun asiakkaina olevat lapset ja perheet. Tukitoimet ovat asiakkaalle pääosin maksuttomia. (Avohuollon tukitoimet lastensuojelussa, 2009.)

5 TOIMINTATERAPIA

Toiminnan vaikutus ihmisen hyvinvointiin on ollut tiedossa jo vuosituhansien ajan. Ammattina toimintaterapia on syntynyt Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa. Suomessa on samoihin aikoihin alettu käyttää työterapiaa. Varsinainen toimintaterapia on alkanut 1950-luvulla. (Holvikivi 1998, 9–17.)

Toimintaterapia on nimensä mukaisesti terapiaa, jossa toimintaa käytetään välineenä. Toiminnan on oltava asiakkaalle merkityksellistä, ja sovittava hänen elämäntapaansa. Toimintaterapiassa asiakkaalla on aktiivinen rooli, terapeutti ei tee asiakkaalle, vaan hänen kanssaan. Tämä edellyttää asiakkaan motivaatiota. Kun toiminta on mielekästä ja se tukee asiakkaan toiminnallisia valintoja niin, että asiakkaan on mahdollista päästä johonkin päämäärään, hän yleensä myös motivoituu. Tällainen mielekäs tai tarkoituksenmukainen toiminta kehittää fyysisiä ja sosiaalisia taitoja, jotka taas kehittävät pystyvyyttä ja pätevyyttä. Kun ihmiset pystyvät tekemään toiminnallisia valintoja, vaikuttamaan ympäristöönsä ja vastaamaan sen asettamiin haasteisiin, kehittyy myös itsearvostuksen ja oman elämän hallinnan tunne. (Koponen 1998, 28.)

5.1 Terapeuttiset ominaisuudet

Terapeuttisuuteen vaikuttaa se, onko toiminta asiakkaalle merkittävää. Toiminnan on oltava tasoltaan sopivasti haasteellista, ja asiakkaan on ko-

ettava onnistumisen tunteita. Toiminnan haasteellisuuden ja asiakkaan taitojen on kohdattava oikeassa suhteessa. Ympäristön on oltava riittävän turvallinen. Asiakkaan on suoriuduttava haasteesta, jotta hän saa positiivisen palautteen. Hänen pitää myös tuntea edistytvänsä. Tärkeää on, millaisen kokemuksen asiakas saa toiminnastaan, sillä jokainen oppii kokemusten kautta. Kun kokemus on myönteinen, sen haluaa uusia. Sen ihmisen, joka ohjaa toimintaterapiaa, on osattava suunnitella tilanteet niin, että hän mitoittaa asiakkaan taidot ja tehtävän vaativuuden toisiinsa nähden sopiviksi, sekä ottaa huomioon muun muassa asiakkaan ikään ja kulttuuriin liittyvät tottumukset. Kun haasteellisuus ja taidot osuvat kohdalleen, voi asiakas uppoutua toimintaan niin täydellisesti, että unohtaa ajankulun. Tällaiseen kokemukseen liittyy onnistumisen tunne, mikä puolestaan edistää oppimista. Asiakas on vastaisuudessa halukkaampi toimintaan, ja toiminnasta voi tulla pitkäaikainen mielenkiinnon kohde. (Helin-Fay 1998, 38–40.)

Toiminnan sisältämä voima tarkoittaa sitä, miten pitkä historia toiminnalla on ollut kyseiselle asiakkaalle. Toiminta, joka on ollut mukana koko asiakkaan elämänkaaren ajan, sisältää suuren voiman. Terapeuttiseksi toiminnaksi saattaa osoittautua myös toiminta, jota asiakas ei ole ennen kokeillut. Tällöin asiakkaan ei välttämättä tarvitse osata tulkita tilanteita, tai saavuttaa toiminnassaan jotakin tiettyä tasoa. Uuden toiminnan aikana on paljon suurempi vapaus tutkia omia taitojaan, verrattuna tuttuun toimintaan. (Helin-Fay 1998, 41.)

5.2 Nuoret toimintaterapiassa

Nuoruudessa tapahtuu paljon suuria muutoksia, niin sisäisiä kuin ulkoisiaakin. Nuoret innostuvat helposti, ja innostus saattaa laantua yhtä nopeasti. Nuori on vielä joustava persoonallisuuden rakenteeltaan, mutta silti hänellä saattaa olla jo vahvat omat mielipiteet. Kehityksen tukeminen onkin joko pysäyttämistä tai vauhdin antoa. (Kallonen 1998, 81.)

Nuoren itsenäistymiseen liittyy myös vastustusta kaikkea ulkopuolista kohtaan, joskus silloinkin kun aikuisen huolenpito olisi tarpeen. Nuoren täytyy saada hylätä aikuisen huolenpito ja samalla säilyttää siitä jotain olennaista. Yhdessä toimiminen antaa tälle mahdollisuuden. Nuori suuntaa mielenkiintonsa tekemiseen, tekee omia ratkaisuja ja aikuisen syrjäinen läsnäolo luo mahdollisuuksia selvittää. Tällaisissa tilanteissa nuori saattaa käyttää yllättäviäkin taitoja ja ottaa piileviä voimavaroja käyttöön. Toimintaterapia saattaa myös olla ainoa terapiamuoto, johon nuori suostuu. Tekeminen houkuttelee, ja tekemisen kautta hän saa ilmaistua ja tutkittua asioita, jotka ovat hänelle itselleen outoja ja uusia. Tätä kautta tulee kosketus myös asioista puhumiseen. (Kallonen 1998, 81.)

Jokainen nuori reagoi asioihin omalla tavallaan. Joskus ollaan huolissaan nuoren hiljaisuudesta, toisinaan metelin pitämisestä. Nuoret etsivät omaa tapaa ilmaista itseään, ja joskus ulkopuolinen apu on siinä tarpeen.

Toiminta ei yksinään ole terapiaa. Toiminnan ohjaaja tarjoaa toimintamahdollisuuksia nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan siten, että nuori

kokee tekemisen eteenpäin kehittyvänä haasteena, joutumatta toistuvasti epäonnistumaan. Terapeuttinen vuorovaikutus syntyy nuoren, ohjaajan ja toimintaympäristön kesken. Nuori etsii itseään toimimalla, hän tarvitsee toimintaa löytääkseen oman paikkansa eri tilanteissa ja sitä kautta merkityksensä elinympäristössään. (Kallonen 1998, 84–87.)

6 GREEN CARE

Green Care tarkoittaa hyvinvointi- ja terveystalveluihin yhdistettyä luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaa. Luonto elvyttää ihmistä ja luo uusia kokemuksia. Näin syntyy hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia. (Mitä on Green Care? n.d.)

Green Care –toiminta perustuu ekopsykologiaan, joka on Yhdysvalloissa kehitetty psykologisen teorian käytännön haara. Siinä ihminen nähdään osana luontoa. Laajempaa tavoitteena on ehkäistä ihmisen vieraantumisen luonnosta. Samalla rakennetaan kestävän kehityksen mukaista elämäntapaa. (Ekopsykologia teoriaperustana n.d.) Green Carea voidaan toteuttaa luonnonvara-alan, sosiaali- ja terveystalvan, kasvatusalan sekä matkailu- ja virkistysalan puitteissa (Soini, 2013).

Green care –termin suomenkielinen vastine voisi olla *luontohoiva* tai *luontovoima*. Kyseessä on luontohoiva, mikäli palvelu toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa. Palvelu olisi suunnattu terapian ja kuntoutuksen tarpeisiin, tai esimerkiksi hoivalaitoksissa tai tietun asumisen yksiköissä asuvien ihmisten hyödynnettäväksi. Luontovoima puolestaan pohjautuu elämyksiin luonnossa, ennalta ehkäisevänä ja terveyttä tukevana hyvinvointipalveluna. Voidaan esimerkiksi tukea työssäkäyvän jaksamista tai auttaa ikäihmistä ylläpitämään toimintakykyään. (Toimialat n.d.)

6.1 Green care –menetelmät

Green Care -menetelmiä on neljä. Luontoavusteiset menetelmät, eläinavusteiset menetelmät, viherympäristön kuntouttava käyttö ja maatilankuntouttava käyttö eli hoivamaatalous. (Menetelmät n.d.)

Ekopsykologian menetelmiin sisältyy luonnossa tehtäviä harjoituksia, joiden tarkoitus on avartaa näköaloja, löytää omia voimavaroja sekä rentouttaa. Harjoitukset nostavat esille ongelmanratkaisukeinoja, vaikka niitä ei välttämättä etsittäisikään. Myös luontoon sijoittuvat mielikuvarentoutukset auttavat palauttamaan voimavaroja. (Luontoavusteiset menetelmät n.d.)

Eläinavusteisessa terapiassa nimensä mukaisesti käytetään eläinten terapeuttista voimaa. Tunnetuimpia muotoja ovat ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Suomessa käytössä ovat näiden lisäksi muun muassa kaverikoirat, jotka käyvät laitoksissa piristämässä asukkaiden arkea. Toiminta antaa virikkeitä, parantaa hyvinvointia ja nostaa elämänlaatua. Toiminta on vapaamuotoisempaa kuin varsinainen terapia. (Eläinavusteinen terapia ja toiminta n.d.)

Viherympäristöjä voidaan käyttää kahdella tavalla. Joko aktiivisesti toimimalla tai vaan ympäristössä oleilemalla. Monien hoitopaikkojen piha onkin rakennettu siten, että on mahdollista oleilla viherympäristössä ja vähentää stressiä. Aktiivinen puutarhanhoito vahvistaa omia voimavaroja ja se voi olla osana virkistystoimintaa tai kuntoutusta.

Varsinainen puutarhaterapia on ammattilaisten ohjaamaa toimintaa, jossa käytetään puutarha-aktiviteetteja kuntoutumistavoitteiden saavuttamiseksi. Suomessa terapeutisella puutarhanhoidolla on pitkät perinteet muun muassa psykiatrisessa hoidossa sekä vankeinhoidon piirissä. (Puutarhan kuntouttava käyttö n.d.)

Maatilojen kuntouttava käyttö on laajanemassa maailmalla. Tärkeintä tässä menetelmässä on osallistuminen yhteiseen työhön ja toimintaan. Normaalin arkipäivän rutiinit voivat olla tehokkaasti kuntouttavia, silloin kun ihmisen osallistuminen normaaliin työelämään ei ole mahdollista. Ihminen saa kokea oman työpanoksensa merkittäväksi ja pääsee vuorovaikutukseen niin ihmisten, eläinten kuin luonnontapahtumien kanssa. (Maatilan kuntouttava käyttö n.d.) Lisäksi Green Care tarjoaa uusia toimeentulomahdollisuuksia maataloille ja maaseutuyrittäjille. Kehityksen kärkimaita ovat Alankomaat, Norja, Iso-Britannia ja Italia. Esimerkiksi Hollanti on keskittynyt kehittämään valtakunnallisia rakentaita, jotka tukevat hoivamaataloutta. Heillä on jopa maatalousministeriön laatima hoivamaatilojen laatu-luokitus. (Green Care n.d.)

6.2 Eläinavusteinen terapia

Hyviä esimerkkejä eläinavusteisesta terapiasta ovat sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sekä Kennelliiton kaverikoirat. Kaverikoirat ovat tavallisia kotikoiria, joiden omistajat ovat tavallisia ihmisiä. Heidät on perehdytetty tehtäväänsä, mikä perustuu vapaaehtoisuuteen. Heillä ei siis ole terapeutin koulutusta, eikä heille makseta palkkaa. Kaverikoirat vierailevat lasten, vammaisten ja vanhusten hoitokodeissa tuomassa heille iloa ja virkistystä. Kaverikoirat antavat mahdollisuuksia asiakkaan elämänlaadun parantamiseen, ja sitä kautta vaikuttavat positiivisesti ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Kaverikoirien historia Suomessa, n.d.) Tavoitteena on saada hyvä mieli kaikille, niin asiakaalle, koiranohjaajalle kuin koirallekin (Kaverikoirat tuovat iloa ja elämyksiä, n.d.).

Kaverikoira-nimi on tavaramerkki, jonka Kennelliitto on rekisteröinyt patentti- ja rekisterihallitukseen. Kaverikoira-nimeä voivat siis käyttää ainoastaan Kennelliiton ryhmissä toimivat koirakot. Tunnisteena koirilla on työasu, eli oranssi huivi kaulassa. (Kaverikoirat tuovat iloa ja elämyksiä, n.d.) Tällä hetkellä toiminnassa on mukana noin 1000 koirakkoa. Kaverikoiratoiminta on hyväksytty kansainvälisen eläinavusteisen toiminnan kattojärjestön AAII:n (Animal Assisted Intervention International) täysjäseneksi vuonna 2013. (Kaverikoirien historia Suomessa, n.d.).

6.2.1 Animal Assisted Intervention International, AAI

Kansainvälinen eläinavusteisen toiminnan kattojärjestö AAI on perustettu vuonna 2013. Se oli alunperin järjestö vain koira-avusteiselle toiminnalle (ADI, Assistance Dogs International), mutta kasvavan toiminnan myötä perustettiin AAI kaikelle eläinavusteiselle toiminnalle. Järjestöön kuulumisen tarkoitus on tuoda toiminnalle luotettavuutta, sekä yhtenäistää toimintaa. AAI tarjoaa jäsenille tapaamisia, seminaareja, yhtenäistettyjä toimintamalleja, tietoa ja uutisia. Jäsenenä on ammatillisia terapeutteja, puheterapeutteja, hoitajia, erilaisia ohjaajia sekä ammattimaisia eläinten kouluttajia.

6.2.2 Green Chimneys

Green Chimneys on New Yorkissa sijaitseva koulu, jonka yhteydessä on maatila. He ovat tunnetuimpia alan edelläkävijöitä, ja esimerkki siitä mitä kaikkea Green Care voi tarkoittaa. Kyseinen koulu on tarkoitettu sellaisille lapsille ja nuorille, joilla on ollut sosiaalisia tai psyykkisiä vaikeuksia tavallisessa koulumaailmassa, ja jotka tarvitsevat kasvatuksellista tukea. Green Chimneys tekee jokaiselle lapselle räätälöidyn ohjelman akateemisia, käytökseen liittyviä, sekä tunnekasvatukseen liittyviä opintoja. Opinnoissa hyväksikäytetään maatilaa, eläimiä ja luontoa. Tarkoitus on, että he palaavat takaisin ”omaan kouluunsa” rohkaistuttuaan ja ongelmien ratkettua. Mukana kuntouttavissa ohjelmissa on maatilan on yli 300 eläintä, hevosia, lampaita, lintuja ynnä muita, joista suurin osa on löytöeläimiä. (Green Chimneys, 2014.)

7 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kaikkea, mistä aikaisemmat kohdat kertovat. Se on sosiaalipalvelu, osa lastensuojelua avohuollon tukitoimimuotona, se on toimintaterapiaa, Green Care –toimintaa sekä eläinavusteista terapiaa.

7.1 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruseräatteen

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toimintaa, jossa on tarkoitus auttaa syrjäytymisen vaarassa olevia, tai jo normaalielämästä syrjäytyneitä ihmisiä. Tavoitteena on myös antaa tukea sosiaaliseen kasvuun ja hyvinvointiin. Toiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. Toiminnan perusteissa on kolme peruspilaria, joihin kaikki nojaa. Nämä ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja toiminnallisuus. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 2011.)

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu kaikki tallilla tehtävät työt, esimerkiksi hevosten harjaaminen, ruokinta, taluttaminen, ratsastus ja ajaminen. Tällaisten perusasioiden kautta pyritään näyttämään niiden asioiden tärkeys, joista myös oma hyvinvointi syntyy. Tällaisia ovat esimerkiksi puhtaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, sopiva liikunta

ja riittävä lepo. Oppiminen ja asioiden oivaltaminen perustuu yksilön omaan kokemukseen. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 2011.)

Kolmesta peruspilarista ensimmäinen on yhteisöllisyys. Talliyhteisö saat-
taa olla esimerkiksi syrjäytymisen vaarassa olevalle nuorelle ainoa sosiaa-
linen yhteisö. Tallilla toiminta on kokonaisvaltaista, osallistavaa ja antaa
nuorelle mahdollisuuden kokeilla erilaisia rooleja turvallisessa yhteisössä.
(Kaasalainen, 2010.) Tärkeä osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa ovat
tallissa olevat muut ihmiset, sekä toimintaa ohjaava aikuinen (Sosiaalipe-
dagoginen hevostoiminta, 2011).

Seuraavana on elämyksellisyys. Kokemusten saaminen ja niiden jakami-
nen ovat osa elämyspedagogiikkaa (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta,
2011). Meidän ihmisten on välillä vaikea hyväksyä toisiamme, eläin sen
sijaan antaa mahdollisuuden kokea kaikkia tunteita, ilman että tarvitsee
pelätä torjuntaa. Eläimen kanssa voi opetella ilmaisemaan tunteita raken-
tavammin, ja sen jälkeen siirtää tämän opin ihmisten väliseen vuorovaiku-
tukseen. (Kaasalainen, 2010.)

Kolmas peruspilareista on toiminnallisuus. Sosiaalipedagoginen hevos-
toiminta on ennen kaikkea toiminnallinen menetelmä. Toiminta ei ole rat-
sastusterapiaa eikä vammaisratsastusta, se on toimintaa hevosten kanssa.
Parhaimmillaan se antaa toimijalle myös terapeutista tukea. (Kaasalainen,
2010.) Toimintaan kuuluu yhdessä toimimista, osallistumista, sekä vas-
tuunkantoa (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 2011).

Pääpaino sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaissa on nuorissa,
joilla on vaarana syrjäytyä normaalielämästä. Palvelu sopii kuitenkin yhtä
hyvin mielenterveys- ja päihdepotilaille, vammaisille, aikuisille ja van-
huksille. Asiakaskunta on laaja, eikä mitään ryhmää tulisi sulkea pois. Jo-
kainen voi löytää sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta mielekästä apua
omaan henkilökohtaiseen tilanteeseensa. (Kaasalainen, 2010.)

7.2 Kouluttautuminen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan

Koulutusta alalle järjestää Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus
Brahea yhteistyössä Ypäjän Hevosopiston kanssa. Kursseja on kaksi eri-
laista; Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet (laajuudeltaan 20op)
ja Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaa-
lisessa kuntoutuksessa (laajuudeltaan 25op). (Sosiaalipedagoginen hevos-
toimintayhdistys ry, 2011.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet –täydennyskoulutuksen
pohjana on sosiaalipedagoginen ajattelu ja hevosen käyttö sosiaalisessa
kuntoutuksessa. Koulutus tarjoaa käytännönläheistä tietoa ja toimintamal-
leja hevosen avustuksella toteutettavaan sosiaaliseseen kuntoutukseen. Kou-
lutuksen aikana kehitellään omia työkäytäntöjä ja tutkitaan hevosen kanssa
tehtävää työtä suhteessa sosiaalipedagogiseen lähestymistapaan. Kohde-
ryhmänä koulutukselle ovat lähihoitajat, nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajat,
hevosalan yrittäjät ja muut hevosalan koulutuksen käyneet. Tavoitteena on

kouluttaa käytännön toimijoita sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. (Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet, 2011.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –täydennyskoulutus on suunnattu sosiaali-, opetus- ja terveysalan ammattilaisille, joilla on vankka hevoskokemus. Koulutus ei anna varsinaista pätevyyttä, mutta lisää valmiuksia omasta ammattitoiminnasta lähtien tehdä työtä lasten ja nuorten kanssa, jotka ovat sosiaalisen tuen tarpeessa. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa, 2011.)

Toinen koulutusta järjestävä oppilaitos on Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate, yhteistyössä Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen yksikössä Kiuruvedellä. Koulutuksen nimi on Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –ammattillinen täydennyskoulutus (laajuus 25 op). Koulutus on tarkoitettu täydennyskoulutukseksi työelämässä jo toimiville sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteen ammattilaisen koulutuksen hankkineille, sekä ratsastusterapeuteille, ratsastuksen opettajille ja ohjaajille, jotka haluavat syventää osaamistaan syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Koulutukseen valittavilla on lisäksi oltava kokemusta hevosten kanssa työskentelystä. Koulutuksessa käsitellään muun muassa sosiaalipedagogista teoriaa, ajattelua ja ammatillisuutta, sosiaalista kuntoutusta ja hevostoimintaa, asiakastyötä ja toiminnan suunnittelua. Koulutuksessa tehdään myös käytännön kehittämisprojekti, jonka tavoitteena on siirtää tietoa ja menetelmiä käytäntöön, sekä arvioida toiminnan vaikuttavuutta oman asiakasryhmän parissa. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –ammattillinen täydennyskoulutus, 2011.)

7.3 Toteutus käytännössä

Kävin seuraamassa sosiaalipedagogista hevostoimintaa Lintulan hevostilalla 24.1.2014. Asiakkaana on Suvi (nimi muutettu, haastattelu kohdassa 8.2.1), joka on käynyt hevostoiminnassa jo reilun kahden vuoden ajan. Hänellä on taustalla ongelmia perheensä sisällä, joiden seurauksena Suvi on hiljainen ja hieman sulkeutunut. Hänen tavoitteenaan on rohkaistua sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla. Hän haluaa kasvattaa itselleen kovempaa ulkokuorta.

Tallissa Suvi saa ensimmäisenä valita itselleen hevosen. Hän valitsee luotorsunsa Speedyn ja ottaa sen kiinni karsinasta. Naruriimun laitto vähän takeltelee, mutta ohjaaja ei puutu tähän. Hän kertoo Suvin laittaneen naruriimuja hevosille niin kauan, että varmasti saa sen tälläkin kertaa onnistumaan. Suvi ottaa riimun pois ja aloittaa alusta. Tällä kertaa hän onnistuu. Suvi taluttaa hevosen pesupaikalle ja hoitaa sitä itsenäisesti. Suvi saa valita, ratsastaako satulalla vai ilman. Hän harjaa hevosen, puhdistaa kaviot, selkään tulee viltti ja vyö, päähän suitset. Vyötä kiristettäessä Speedy lui-mii ja on kiukkuinen, mutta Suvi ei välitä, vaan toimii päättäväisesti. Valmistautuminen vaikuttaa lähes samanlaiselta, kuin tavalliselle ratsastus-

tunnille mentäessä. Tässä mennään kuitenkin enemmän Suvin ehdoilla, ja ohjaajan tuki on läsnä koko ajan.

Suvi taluttaa hevosen kentälle ja nousee selkään. Hän ratsastaa kentällä käyntiä ja ravia. Speedy kyseenalaistaa Suvin antamia apuja ja pysähtelee kentällä. Ohjaaja kannustaa Suvia olemaan päättäväinen ja rohkea. Pian Suvi saakin hevosen liikkeelle päättäväisin avuin. Ohjaaja kehuu onnistuneesta suorituksesta.

Minun, eli katsojan, ja Suvin näkökulmasta ollaan miltei tavallisella ratsastustunnilla. Ohjaaja kuitenkin kuuntelee enemmän Suvin toiveita, kannustaa ja puhuu enemmän ratsastajan ja hevosen välisestä vuorovaikutuksesta. Ohjaajalla on itsellään ajatukset myös sosiaalipedagogisessa puolesta. Hän voi lukea asioita hevosen reaktioista, ja kyselee myös ratsastajan tuntemuksia. Suvin istuinta on hieman supussa, ohjaaja kertoo sen kuitenkin kehittyneen jo huomattavasti. Saattaa olla, että Suvi reagoi kropallaan uusiin asioihin ja pitää itsensä tiukassa paketissa. Suvi kuitenkin hymyilee hevosen selässä.

Ulkona on 16 astetta pakkasta, joten ratsastus ei kestä koko tuntia. Suvi taluttaa hevosen talliin, riisuu varusteet ja hoitaa hevosen itsenäisesti. Hän saa antaa Speedylle palkaksi leipää, ennen kuin vie sen takaisin karsinaan.

Ohjaaja kertoo Suvin kehittyneen paljon, niin hevosten käsittelyssä kuin omana itsenään. Onnistumisien myötä itsetunto on kohonnut, ja Suvi kertoo rohkeammin omia mielipiteitään. Hänen ei tarvitse pelätä hevosten reaktioita, esimerkiksi Speedyn luimistelua vyön kiristyksessä, sillä kaikki tapahtumat käydään läpi. Mietitään, miksi hevonen reagoi ja voidaanko jostain tehdä toisin. Ohjaajan tehtävä on myös varmistaa tilanteiden turvallisuus.

8 NYKYTILANNE FORSSAN SEUTUKUNNASSA

Olen kartoittanut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tilannetta Forssan seutukunnassa tekemällä kahdeksan haastattelua joulukuusta 2013 – maaliskuuta 2014 aikavälillä. Haastateltavat ovat sosiaalipedagogista hevostoimintapalvelua tarjoava yrittäjä sekä hänen kaksi asiakastaan, joita haastattelin Lintulan hevostilalla. Lasten ja nuorten erityisohjaajaa, perhetyöntekijää, sosiaalityöntekijää sekä sosiaalihoitajaa haastattelin heidän omissa työhuoneissaan. Haastattelut nauhoitettiin ja apuna toimi jokaiselle erikseen tehty kyselyrunko (liite 1). Lisäksi puhelinhaastattelin Toiskan Perhekodin sosiaalipedagogisista hevostoimintapalveluista vastaavaa sosiaalihoitajaa. Tämän haastattelun tarkoitus on olla vertailukuva toisen tyyppisestä, samoja palveluita tarjoavasta yrityksestä, toiselta alueelta.

8.1 Haastattelu 1; Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tarjoaja

Sari Lintula on tehnyt sosiaalipedagogista hevostoimintaa vuodesta 2006. Sari on ensimmäiseltä ammatiltaan yo-merkonomi, mutta on myöhemmin opiskellut hevostenhoitajaksi Ypäjän Hevosopistolla vuonna 2004-2005.

Hän suuntautui tuolloin opinnoissaan hevosten kasvatukseen. Vuonna 2005 hän kävi Turun ja Kuopion yliopiston järjestämän koulutuksen, missä hänestä tuli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja. Sari on myös viittä vaille valmis lasten ja nuorten ohjaaja, Forssan aikuiskoulutuskeskuksesta. Sari pitää erityisesti työskentelystä nuorten kanssa, sekä tietysti hevosten ja muiden eläinten kanssa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa nämä tekijät yhdistyvät hyvin. Samalla hänellä on myös halu auttaa nuoria, eikä vaan pitää esimerkiksi perinteisiä ratsastustunteja.

Sari tekee sosiaalipedagogista hevostoimintaa kotonaan, pienellä hevosetilalla. Hevosia on aktiivisesti töissä 3. Pinta-alaa tilalla on noin 2,6 hehtaaria. Koko tila on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytössä, kenttä, pyörötarha, tilava talli, tarhat, jopa tilan päärakennus, missä on järjestetty esimerkiksi sosiaalipedagogisten hevostoiminta -leirien majoitus.

Sarin asiakkaat ovat noin 13–16-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Parhaimmillaan heitä käy 3 – 4 viikossa. Nuoret tulevat lähes aina lastensuojelun ja kunnan sosiaalitoimen kautta. Hyvin usein nuorten taustana on se, että vanhemmilla on jotain ongelmia, jotka heijastuvat lapsiin. Lapset saattavat asua lastenkodissa, syynä esimerkiksi vanhempien alkoholismi, väkivalta tai erilaiset sairaudet. Esimerkiksi vanhempien ero voi olla syynä lapsen levottomuuteen tai sulkeutuneisuuteen. Sarin asiakkaiksi ei ole tullut sellaisia nuoria, joilla olisi itsellä ongelmia alkoholin tai muiden päihteiden kanssa, tai esimerkiksi rikollisuutta tai muuta vastaavaa taustalla. Sari ei aina saa tarkkaa tietoa lapsen taustoista, vaan lastensuojelu ja sosiaalitoimi päättävät, kuinka paljon kerrotaan. Sarin mielestä on parempikin, kun ei tiedä liikaa.

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään vaikuttamaan nuorten omien vahvuuksien löytämiseen. Halutaan kasvattaa luottamusta aikuisiin, ympäröivään maailmaan, sekä omaan itseän. Sarin vahva toimintatapa on tunnekasvatus. Siinä käsitellään, tunnistetaan ja ymmärretään tunteita ja niiden näytämisen vaikutuksia. Ymmärretään myöskin toisten tunteita ja eläinten tunteita. Sarin mukaan tämä kaikki onnistuu hevosen kanssa erinomaisesti. Kaikki tämä johtaa kehotietoisuuteen, mikä taas auttaa ja antaa voimaa omien ongelmien käsittelyyn. Sari korostaa, ettei ole terapeutti, vaan hyväksikäyttää eläinten terapeutista vaikutusta. Hänen mukaansa tunteiden käsittely ja niihin saadut vastareaktiot, niin ihmisiltä kuin eläimiltäkin, ovat avaimia eteenpäin. Ihminen rohkaistuu ilmaisemaan tunteita ja kertomaan omia mielipiteitä, itsetunto vahvistuu. Ajatellaan esimerkiksi nuorta joka istuu hevosen selässä. Jännittääkö, pelottaako, miltä tuntuu? Ensin tunnistetaan tunne ja sitten käsitellään sitä. Myös epämiellyttäviä tunteita on lupa tuntea. Sari itse ja hevonen ovat mukana tukemassa nuorta siihen, että uskaltaa esimerkiksi pelätä tai iloita. Sari sanoo oman roolinsa tässä olevan se, että hän huolehtii ihmisen, hevosen ja koko tilanteen turvallisuudesta.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa menetelmiä on monia. Aina ei välttämättä tarvita hevostakaan. Tärkeintä on, että mennään asiakkaan ehdoilla. Asiakas tulee harrastamaan, kokeilemaan uusia asioita, puuhailemaan mukavia juttuja. Joskus on hyvä astua myös epämukavuusalueelle,

mutta koskaan ei ole pakko. Tärkeintä on yhdessäolo ja yhdessä tekeminen, missä osana ovat eläimet ja luonto. Aina ei välttämättä ratsasteta, joskus vaan harjataan hevosta tai tehdään tavallisia askareita. Asiakkaalle annetaan pieniä vastuullisia tehtäviä, jotka liittyvät eläinten hyvinvointiin. Näistä on helppo peilata asioita myös ihmisten ja kyseisen asiakkaan hyvinvointiin. Ei keskitytä nuoren ongelmiin, vaan keskitytään yhdessä tekemiseen.

Hevosella on hyvin keskeinen rooli. Hevosien kautta nuoren on helpompaa ottaa asiat tosissaan, näyttää tunteita ja lukea myös hevosien tunteita. Sari korostaa myös nuorille, että hevonen ei ole väline, vaan tunteva, elävä yksilö. Kun asiakas alkaa olla tunteiden käsittelyn osalta jo kehittynyt, hän alkaa luottaa. Niin käy myös hevosten kanssa. Luottamus suureen eläimeen vaatii myös molemminpuolista kunnioitusta.

Toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys ovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruspiirteitä. Sari korostaa nimenomaan toiminnallisuutta. Yhteisen, mielekkään toiminnan kautta asiakkaat alkavat vähitellen luottaa Sariin ja avautua. On hyvin yksilöllistä, missä vaiheessa asiakas vapautuu ja alkaa keskellä, syvällisestikin. Sarin toimintamalli on hyvin käytännönläheinen, mutta toimiva. Hän itse kertoo, että pitää hyvänä asiana, että hänellä ei ole esimerkiksi laajaa sosiaalialan koulutusta, sillä toiminnasta tai ajatusmaailmasta saattaisi tulla silloin liian teoreettista. Hän haluaa tarjota nuorille luotettavan aikuiskontaktin ja turvallisen ympäristön. Eläimet auttavat asiakkaita rauhoittumaan ja rentoutumaan.

Jokainen asiakas on yksilö, jolle tehdään oma suunnitelma. Pitää ottaa huomioon asiakkaan lähtökohdat ja suunnitella sen mukaan tavoitteet. Tavoitteita ovat esimerkiksi itsetunnon parantaminen, luottamuksen kehittyminen, rohkeus ja elämänilo. Jokaisen asiakkaan kohdalla tavoite voisi olla, että kaiken jälkeen nuori olisi niin kutsuttu oman elämänsä sankari. Tavoitteiden määrittelyyn osallistuu aina joku vanhempi, joko nuoren perhe tai lastenkodin edustaja. Maksusitoumuksen antanut taho ei osallistu, mikä on Sarin mielestä huono juttu. Hän toivoisi enemmän keskustelua esimerkiksi sosiaalitoimen kanssa, jotta kaikki näkökohdat saataisiin esille. Lähettävä taho nimenomaan vain lähettää asiakkaat, eikä ole kiinnostunut sen enempää. Perheet ovat yhteydessä sosiaalitoimeen, mutta Sari ei osallistu näihin tapaamisiin, eikä hänelle tule mitään tietoja tapaamisista. Sarilta ei myöskään vaadita mitään raportteja tai vastaavia käyntikerroista, etenemisestä ja tavoitteisiin pääsystä. Kokonaisuudessaan Sari kokee yhteistyön lähettävän tahon ja palveluntarjoajan välillä hyvin vajavaiseksi.

Tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttaa hyvin moni asia. Aina ei voi edetä tietyn suunnitelman mukaan, vaan pitää joustaa. Sen takia on tärkeää, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa harjoitetaan tarpeeksi pitkäkestoisesti. Sari näkee muutoksen asiakkaassa työnsä lomassa, mutta vie aikaa ennen kuin esimerkiksi kohonnut itsetunto tulee ihmisellä osaksi persoonaa. Sari on saanut perheiltä hyvää palautetta, perheet ovat kokeneet että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on saatu helpotusta arkeen. Tulokset eivät kuitenkaan ole virallisia, sillä lähettävä taho ei anna mitään palautetta.

Omasta näkökulmastani katsottuna Sari on itse hyvin rauhallinen ja mukava ihminen. Hän ottaa toiset huomioon ja on hyvin helposti lähestyttävä. Hän on mielestäni työssään ammattitaitoinen ja omalta persoonaltaan todella sopiva ammattiin.

8.2 Haastattelu 2; Sosiaalipedagogisen hevostoiminta-palvelun käyttäjät

Olen haastatellut kahta nuorta tyttöä, jotka käyvät viikoittain sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.

8.2.1 Asiakas 1

Suvi (nimi muutettu) on käynyt sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa Lintulan hevosatilalla reilun kahden vuoden ajan. Tätä ennen hän kävi tavallisessa ratsastuskoulussa, mikä ei ollut miellyttävä kokemus.

Suvi on kokenut elämässään kovia ja on ollut sijoitettuna asumaan perheen ulkopuolelle hetkeksi aikaa. Idea sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan lähti juuri paikasta, jossa Suvi asui sijoituksen ajan. Suvi innostui heti käytyään katsomassa Lintulan hevosatilalla. Hänellä on maksusitoumus Forssan sosiaalitoimelta, joten harrastaminen on hänelle maksutonta.

Suvi on saanut Lintulassa ratsastaa kentällä ja maastolenkeillä, ruokkia hevosia ja muita eläimiä, tehdä tallitöitä ja muita pikku askareita. Hän viihtyy talliympäristössä, ja pitää ohjaajastaan. Kun Suvi aloitti, hän kertoo saaneensa hyvän vastaanoton ja riittävästi ohjausta. Aluksi esimerkiksi suitsien laitto tuntui ylivoimaiselta, tänään hän laittoi suitset hevoselle itsenäisesti ja reippaasti, ilman ongelmia. Hevosten käsittelytaito kehittyi koko ajan. Erityisesti hänelle on jäänyt mieleen onnistumisen hetki kesäleiriltä, jolloin hän sai ensimmäisen kerran itse hevosen ravaamaan.

Tallikäyntien aikana Suvi kertoo käyneensä läpi tunteiden vuoristorataa. Arjen hankaluudet heijastuvat myös tallille. Joskus tallissa on itketty ja koettu turhautumista, joskus päälimmäisenä tunteena on ollut ilo ja onnistuminen. Suvi kertoo itse tarvitsevänsä kovemman ulkokuoren, ja tallilla hän on onnistunut kasvattamaan sitä.

Suvin mielestä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa parasta on yhteys, jonka voi tuntea hevosen kanssa. Hän suosittelisi toimintaa ehdottomasti muillekin, ja haluaa itse jatkaa tallilla käymistä. Suvin mielestään hänen ohjaajansa on paras ratsastusta opettava ihminen, mitä hänellä on ollut. Ohjaaja kuuntelee sekä ihmistä että hevosta.

Paikalla on myös Suvin äiti Paula (nimi muutettu). Paula kertoo hevostoiminnan vaikuttaneen Suviin paljon. Paulan mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ollut juuri oikea valinta Suville. Suvilla oli hetken aikaa elämässään jakso, jolloin hän ei käynyt tallilla. Paljon kertoo jo se, että jakson jälkeen Suvin ensimmäinen toive oli, että hän pääsisi taas tallille ja ratsastamaan. Suvi on rohkaistunut ja onnistunut kasvattamaan itselleen

kovempaa ulkokuorta. Hän kertoo mielipiteitään avoimemmin ja osaa ottaa vastaan myös kritiikkiä.

Paula kertoo sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan luonnollinen kokonaisuus, missä yhdistyvät hevoset, ratsastus, aikuisen ihmisen tuki, sekä sosiaalipedagogiset asiat. Hän toivookin, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta saisi lisää julkisuutta ja se tulisi käyttöön laajemmin. Hän toivoo paikallisilta sosiaalitoimen työntekijöiltä kiinnostusta, että he tulisivat paikalle katsomaan toimintaa.

8.2.2 Asiakas 2

Emma (nimi muutettu) on käynyt reilun vuoden Lintulan hevostilalla. Hänellä on jo valmiiksi hevostaustaa, hän on ratsastanut muualla ja kotoakin löytyy hevosia. Talliympäristö on siis Emmalle tuttu paikka.

Emma kertoo tallilla käymisen olevan lähes aina mukavaa ja iloista. Joinain päivinä ärsyttää, eikä tee mieli lähteä tallille ollenkaan. Kuitenkin, kun päästään perille ja tartutaan toimeen, menee ärsytyskin ohi. Emma kokee, että häntä ohjataan tarpeeksi ja että hän kehittyy koko ajan hevosten käsittelyssä. Parasta Emman mielestä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ovat hevoset ja niiden kanssa puuhailu. Hänelle on jäänyt erityisesti mieleen onnistumisen hetki, kun hän ravasi hevosen kanssa ilman satulaa.

Emma kertoo ohjaajastaan, että hän on mukava, ei suutu helposti, muttei myöskään ”lässytä”. Emma onkin rohkaistunut ratsastuksessaan jo niin paljon, että haaveilee esteiden hyppämisestä tulevaisuudessa.

Emman mukana on äiti Hanna (nimi muutettu). Hanna on itse tutustunut sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja ehdottanut sitä sosiaalitoimelle. Emmalla on maksusitoumus kotikuntansa kautta.

Hanna kertoo tallikäyntien vaikuttaneen Emmaan myönteisesti. Emman pinna on pidentynyt ja hän on kotioloissa luonteeltaan tasaisempi. Hanna ei löydä mitään moitittavaa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta.

8.3 Haastattelu 3; Perhetyöntekijä

Annika Mikkola on työskennellyt perhetyöntekijänä reilun viiden vuoden ajan. Koulutukseltaan hän on sosionomi, joten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teoriapuoli on hallussa. Ennen työtä sosiaalialalla hän on työskennellyt myös hevosalalla, ja harrastanut hevosia noin kahdenkymmenen vuoden ajan. Oman hevostaustansa kautta Annika tuntee ja tietää itsekin millainen sosiaalipedagoginen vaikutus hevostoiminnalla on. Hän tuntee paikalliset varsinaiset palveluntarjoajat, mutta kertoo myös siitä, että moni talliyrittäjä tekee sosiaalipedagogista hevostoimintaa kaiken muun toiminnan ohessa. Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ei juurikaan ole kirjallisuutta, joten tietoja ja oppeja pitää niin sanotusti yhdistellä.

Mikkola on käynyt kahden asiakkaansa kanssa Lintulan hevostilalla. Toinen asiakkaista oli aikuinen, toinen nuori. Mikkola kertoo, että aikuisasiakkaan kanssa kokemus oli erittäin hyvä. Asiakas pystyi selkeästi analysoimaan kokemustaan tallilla ja käyttämään sitä apuna arkielämässään. Nuoremman asiakkaan kanssa vaikutus ei ollut ihan yhtä selkeä, mutta selvästi tallilla käyminen oli hänelle hyvin tärkeää. Lähtökohtaisesti hänen tilanteensa oli aikuisasiakkaaseen verrattuna hyvin erilainen, vaikeampi. Aikajakso, jona hän kävi tallilla oli niin lyhyt, että suoranaista vaikutusta ei ehtinyt tulla. Jakson aikana hän sai kuitenkin kokea paljon uudenlaisia elämyksiä. Riippuu täysin ihmisestä ja hänen taustastaan, kuinka pitkä ajanjakso sosiaalipedagogista hevostoimintaa olisi tarpeen, että vaikutus saataisiin maksimaaliselle tasolle. Pitää ottaa huomioon ihmisen kokonaisvaltainen tilanne. Syvässä kriisissä tai muuten vaikeassa tilanteessa olevalle ihmiselle ei välttämättä esimerkiksi kymmenen kerran jakso riitä, vaan tarvitaan pitempiaikaista rutinoitunutta tallilla käymistä, että vaikutukset saadaan näkymään ja niistä tulee pitkäaikaisia. Molempien asiakkaiden kanssa käydyt kerrat olivat kuitenkin positiivisia, eikä Annika löydä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sisällöllisesti mitään huonoa sanottavaa. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei sosiaalipedagoginen hevostoiminta sovi kaikille. Jos asiakkaalla on esimerkiksi pahoja itsensähillitsemisvaikeuksia, aggressioita tai pelkotiloja, pitää toiminta aloittaa hyvin varovaisesti. Annika toivoisi lisää ihmisiä mukaan hevostoiminnan pariin, sillä tietää sen toimivan, jo oman hevostaustansakin myötä.

Käytännön haasteista puhuttaessa Annika mainitsee, että asioita pitäisi ehdottomasti laittaa paperille. Tarvitaan asiallinen, luotettava ja informatiivinen suunnitelma käyntikerroista, jolla myöskin vakuutetaan palvelun maksajaa. Lisäksi käyntikerroista olisi hyvä joka kerran jälkeen kirjoittaa raportti ja analysoida käyntikertaa. Tällä seurataan, päästäänkö asetettuihin tavoitteisiin, ja miten vaikutukset alkavat näkyä. Tämä lisää yrittäjän työmäärää, mutta Annika kokee, että jos sosiaalipedagogista hevostoimintaa tekee ammatillisesti ja tavoitteellisesti, ja halutaan osoittaa vaikuttavuutta, niin tämä olisi siihen hyvä keino. Jo asiakkaan oikeusturvan kannalta tämä on iso asia. Esimerkiksi joku, joka on teini-ikäisenä käyttänyt sosiaalipedagogisia hevospalveluita, saattaa haluta aikuisena lukea näitä papereita. Myös yrittäjän oman kehittymisen kannalta tämä olisi erittäin tärkeää. Jos palveluntarjoajalla on aina tarjota jotakin kirjoitettua tietoa käyntikerroista, suunnitelmallisuudesta, tavoitteista ja niiden saavuttamisesta, palvelun maksajatkin saattaisivat pikkuhiljaa oppia vaatimaan tietoa siitä, mihin rahat oikeasti menevät. Tietojen ja raporttien arkistoinnin pitäisi myös hoitua sosiaalitoimen puolesta.

Annika kertoo pystyvänsä heti nimeämään kolme asiakasta, sekä yksittäistä että perhettä, joille olisi tällä hetkellä suuri apu sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tarvetta siis löytyy tämän kaltaiselle toiminnalle. Ongelmaksi nousevat kuitenkin kustannukset. Annika kuitenkin mainitsee, että hänen kunnassaan sosiaalityöntekijä ja sosiaalijohtaja ovat suhteutuneet sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan myönteisesti. Toinen ongelma on, että koulutukseen voi periaatteessa hakeutua kuka tahansa, ja yrittäjät alalla saattavat olla eri tasoisia. Annikan mielestä jokaisella, joka tekee sosiaalipedagogista hevostoimintaa, pitäisi olla vähintään AMK-tason koulu-

tus sosiaalialalta. Tällöin ohjaajat voisivat parhaiten vastata sosiaalialan moninaisiin haasteisiin. Vastaavasti ratsastusterapeuteilta vaaditaan tiettyjä koulutuksia, sekä alan työkokemusta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole myöskään Kelan korvauksiin oikeuttava palvelu, koska ei ole selkeitä kriteereitä siitä, kuka sitä voi harjoittaa. Annikan mukaan rajoittavat tekijät, miksei sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetä enemmän, ovat tiedon puute sekä ongelmat maksavan tahon löytymisessä. Myös tiedonkulku palveluntarjoajan, asiakkaan ja lähettävän tahon tai maksajan välillä on ollut puutteellista.

Annika kertoo omasta kokemuksestaan, että hänen oli helppo uskoa asiakkaan saamiin hyviin kokemuksiin ja kehittymiseen, koska sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hänelle tuttua ja hän uskoo siihen omien kokemustensa kautta. Kuitenkin todentaminen eteenpäin osoittautui hankalaksi ilman konkreettisia tietoja suunnitelmallisesta etenemisestä, kehittämisestä ja muusta sellaisesta. Käytännön tilanteissa perhetyöntekijän oma suhtautuminen hevosiin merkitsee paljon. Jos perhetyöntekijä esimerkiksi pelkää hevosia, hän ei pysty luonnollisesti seuraamaan asiakkaan toimia ja kehittymistä. Aina se ei kuitenkaan ole edes tarpeen, vaan tärkeintä on suhde, joka syntyy asiakkaan, hevosen ja ohjaavan ihmisen välille. Annika mainitsee, että paikka, jossa talli sijaitsee on hyvin merkittävä asia. Mikäli asiakas asuu hieman kauempana ja kulkee tallille perhetyöntekijän kyydillä, saattaa perhetyöntekijällä mennä matkoihin yhteensä jopa 2,5 tuntia.

Hyvinvointikuntayhtymä tuo lisähaasteensa myös sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle. Hyvinvointikuntayhtymässä on mukana viisi lähikuntaa, Tammela, Forssa, Jokioinen, Humppila ja Ypäjä. Tarkoitus on yhdistellä ja yhdenmukaistaa kuntien hyvinvointipalveluita. Samalla pyritään kuitenkin aina vain pienentämään kustannuksia, ja palveluiden maksaja saat-
taa vaihtua. Annika ei näe Hyvinvointikuntayhtymää kuitenkaan pelkää-
tään negatiivisena asiana. Kun ajatellaan kaikkien lähikuntien tilannetta, on esimerkiksi taloudellinen tilanne ollut kaikilla omanlaisensa. Hyvinvointikuntayhtymän myötä kaikilla kunnilla tulee olemaan yhteinen talous, joten kaikki kunnat pääsevät ikään kuin samalle viivalle.

Annika mainitsee lopuksi, että paikallisilla palveluntarjoajilla on keskenään hyvä tiimi. Heidän kohdeasiakkaansa ovat erilaisia, joten he eivät juurikaan joudu kilpailutilanteisiin, vaan tekevät enemmänkin yhteistyötä. Annika toivookin, että palveluntarjoajat jaksavat jatkaa hienoa työtään, tuoda sitä esille ja markkinoida sitä.

8.4 Haastattelu 4; Lasten ja nuorten erityisohjaaja, lastenkoti

Maija (nimi muutettu) on käynyt lastenhoitajan tutkinnon lisäksi lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon. Hän työskentelee lastenkodissa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tuli Maijalle tutuksi lasten ja nuorten erityisohjaaja –opintojen aikana. Tällöin toteutettiin projektityö, jonka tarkoituksena oli pohtia keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn. Maija ja hänen opiskelukaverinsa päättivät keskittyä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Maija kertoo, että projektin aikana istui itsekin hevosen selässä en-

simmäistä kertaa. Hän kertoo, että vaikutus tuntui heti. Tuntui hienolta hallita suurta eläintä ja tuntea vuorovaikutus hevosen kanssa.

Maija on käynyt sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa lasten ja nuorten kanssa, jotka asuvat lastenkodissa. Samat nuoret kävivät useiden kuukausien ajan joka viikko tallilla. Käynteihin kuului hevosen hoitoa ja huolenpitoa, ratsastusta ja ruokintaakin. Opeteltiin myös hevosen käsittelyä, miten hevosen saa väistämään, miten sitä lähestytään ja miten herkkä se on. Nuoret olivat tästä innoissaan. Jo muutamien kertojen jälkeen nuorista pystyi huomaamaan rohkeutta ja itsevarmuutta. Tallikäyntien ulkopuolella nuoret keskustelivat käynneistä ja ylipäättään hevosista, se tuntui heille yhteiseltä jutulta. Tavoitteita saavutettiin; empatiakykyä, kunnioitusta eläimiä kohtaan, yhteisöllisyyttä ja elämyksellisyyttä.

Lastenkodin nuoret voivat jatkaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa niin pitkään kuin innostusta riittää. Vielä jälkihuollossa oleville nuorillekin voidaan maksaa hevostoimintaa lastensuojelun tukitoimena.

Maija koki itse tallilla välittömästi tuntemuksia vuorovaikutuksesta hevosen kanssa, joten usko sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja sen toimivuuteen perustuu omiin kokemuksiin. Hän suosittelisi ehdottomasti sosiaalipedagogista hevostoimintaa nuorille, joilta puuttuu mielekäs tekeminen tai jotka ovat vaarassa syrjäytyä.

8.5 Haastattelu 5; Sosiaalityöntekijä

Sosiaalityöntekijä Riikka Lammintausta-Mäkelä on toiminut työssään vuodesta 2001. Hän on koulutukseltaan sosiaalityöntekijä ja suuntautunut opinnoissaan sosiaalityöhön ja sosiaalipedagogiikkaan. Riikka itse ei ole hevosihminen, mutta kiinnostunut ja helposti innostuva kaikista uusista vaihtoehtoista. Riikan pohjatiedot sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta perustuvat kahteen vierailuun paikallisten palveluntarjoajien yrityksissä. Useimmiten uusien palveluiden kanssa toimitaan käytännössä niin, että yrittäjät itse tarjoavat ja esittelevät palveluitaan, jonka jälkeen sosiaalityöntekijät voivat tutustuvat aiheeseen ja etsiä tietoa.

Forssan sosiaalitoimen kautta käy tällä hetkellä muutamia nuoria sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Riikkaa kiinnostaisi myös kokeilla vaihtoehtoa, jossa lapsi tai nuori kävisi hevostoiminnassa yhdessä vanhempiensa kanssa. Lapsen oma sosiaalityöntekijä on käytännössä se polku, jonka kautta asiakas hevostoimintaan päätyy. Syyksi, että toimintaa käytetään niin vähän, Riikka epäilee ettei sosiaalityöntekijöillä ole tarpeeksi tietoa aiheesta. On toki huomioitava myös kunnan, tai tätänykyä hyvinvointikuntayhtymän varallisuus. Asiakkaan mielipiteet ovat myös tärkeässä asemassa, hevostoimintakaan ei varmasti sovi kaikille.

Haastattelun lomassa Riikka jututtaa kollegaansa, joka kertoo sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta. Hän kertoo nuorten muuttuneen paljon toiminnan myötä. He ovat tulleet sosiaalisemmiksi, suhteet perheen sisällä ovat parantuneet ja samalla nuorilla on myös liikunnallinen harrastus hevostoiminnassa tapahtuvan ratsastuksen myötä. Riikan kollega osaa kertoa myös yhteistyöstä, jossa ovat mukana palveluntarjoaja, asiakas sekä perhe ja sosiaalityö. He kaikki yhdessä ovat tehneet asiakassuunni-

telman, jonka mukaan edetään. Arviointi toiminnan vaikuttavuudesta ja jatkuvuudesta ovat toteutuneet hyvin. Sosiaalityöntekijä toki tapaa perheitä ja nuoria useammin, joten hevostoiminnan vaikuttavuus näkyy koko ajan.

Riikan mukaan sosiaalityöntekijöiden tulee pitää mielessä sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja sen tuomat mahdollisuudet. Riikka uskoo, että tarvetta toiminnalle löytyy. Hänelle tulee heti muutama nuori mieleen, joille tämä voisi sopia. Hyvinvointikuntayhtymän myötä alueella yhtenäistetään toimintamuotoja ja eläinavusteiset terapeuttiset toiminnot ovat olleet laajasti esillä jo ennen haastattelun tekoa.

8.6 Haastattelu 6; Sosiaalihoitaja

Sosiaalihoitaja Kaisa Lepolalle sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käsitteenä tuttu. Hän on henkilökohtaisesti tavannut paikallisia yrittäjiä jotka tarjoavat näitä palveluita, ja saanut sitä kautta tietoa. Hän on myös lukenut toiminnasta, jota on järjestetty lastensuojelun kautta. Päälimmät mielikuvat ovat positiivisia, vaikka käytännönläheisempää tietoa vaikuttavuudesta ei olekaan.

Kunnassa, jossa Lepola toimii sosiaalihoitajana, on sosiaalipedagogista hevostoimintaa myönnetty sosiaalitoimesta avohuollon tukitoimena yksittäisissä tapauksissa satunnaisesti. Yleisesti ottaen sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään hyvin vähän. Lepola uskoo sen johtuvan tiedon puutteesta. Hän toivoo yrittäjiltä aktiivisuutta ja lisää tietoa, jotta sosiaalipedagoginen hevostoiminta tulisi tutuksi esimerkiksi kaikille sosiaalityöntekijöille ja muille kunnassa työskenteleville, aina psykiatriin yksiköihin saakka. Hän toivoo selkeää esittelyä siitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on, mitä tavoitellaan, mitä on mahdollista saavuttaa ja kuinka paljon se maksaa. Myös ajanjaksot kiinnostavat, sekä paikka missä sosiaalipedagogista hevostoimintaa järjestetään.

Hyvinvointikuntayhtymän myötä kaikki lasten ja perheiden palvelut ovat organisaatiossa yhden palvelualueen alla, koko seudulla. Tähän asti kaikki viisi kuntaa ovat tehneet työt omina töinään, nyt esimerkiksi lastensuojelussa on oma tiiminsä, mikä kattaa koko viiden kunnan alueen. Yhteiset ratkaisut ja linjavedot päätetään juuri näiden tiimien yhteisissä tapaamisissa. Uudessa organisaatiossa Kaisa Lepolan rooli on sosiaalihuollon kehittämispäällikkö. Hän tarjoutuu olemaan itse niin kutsuttuna viestinviejänä materiaalin tai tiedon suhteen, jota halutaan viedä tietyille kohderyhmille.

Lepola itse uskoo, että tarvetta sosiaalipedagogisille hevostoimintapalveluille on. Tieto työntekijöille on puutteellista, joten sitä lisäämällä, kertomalla kokemuksista, vaikutuksista ja siitä mitä kaikkea voidaan saavuttaa, löytyisi varmasti lisää lapsia, nuoria ja perheitä, jotka voisivat käyttää näitä palveluita. Hän uskoo myös että uudessa organisaatiossa halutaan kokeilla uusia vaihtoehtoja ja painottaa juuri ennaltaehkäiseviä hoitoja. Ja kun yhden kunnan alueella jokin palvelu todetaan toimivaksi, sitä kokeillaan rohkeammin myös muilla hyvinvointikuntayhtymän alueilla.

8.7 Perhekoti Toiskan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta vastaava sosiaaliohjaaja

Perhekoti Toiska on Seinäjoella sijaitseva perhekoti, jossa asuu tällä hetkellä seitsemän 13–21 –vuotiasta tyttöä. Heidät on huostaanotettu tai sijoitettu lastensuojelun toimesta oman kodin ulkopuolelle. Lisäksi perhekoti tarjoaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa avohuollon tukitoimena.

Teea Ekola on koulutukseltaan muun muassa sosiaaliohjaaja, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja ja mindfulness–tunnetapavalmentaja. Hän vastaa yhdessä työparinsa kanssa Toiskan tallin sosiaalipedagogisista hevostoimintapalveluista. Hänen työparinsa on ratsastuksenohjaaja, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja sekä Centered Riding –valmentaja.

Toiskan hevostoiminta on aloitettu kuusi vuotta sitten. Perhekodilla on kaksikymmenvuotinen historia lastensuojelun kanssa, joten ammatillista uskottavuutta löytyy myös sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle. Yhteistyökumppaneita on löytynyt myös Teean aikaisempien sosiaalialan työkokemusten kautta. Toiska markkinoi hevostoimintaansa laajasti, monin eri keinoin. He ovat kutsuneet sosiaalitoimen palavereihin ja katsomaan toimintaa paikan päälle. Heillä on markkinointiyrityksen tekemät esitteet, he järjestävät omia tapahtumia ja ovat mukana monissa muissa tapahtumissa. Esimerkiksi viime vuonna Perhekoti Toiska ja sen hevospalvelut olivat mukana Farmari–maatalousnäyttelyssä. He ovat myös käyneet esittelemässä toimintaa, muun muassa sosiaalitoimelle. Teea kertoo, että esiteltäessä he eivät mene ”hevonen edellä”. Tärkeämpää on kertoa siitä, mitä toiminnalla voidaan saavuttaa. Toiskan hevospalveluiden avulla on esimerkiksi saatu lyhennettyä lapsen kodin ulkopuolelle sijoittamisen kestoa ja jopa estettyä sijoittaminen kokonaan. On sivuseikka, että toiminta tapahtuu talliympäristössä.

Toiskan hevospalveluita käyttää tällä hetkellä kaikki perhekodissa asuvat tytöt, sekä kolmesta seitsemään muita lapsia avohuollon tukitoimena. Yhteensä asiakkaita on noin kymmenen viikossa. Jokaisesta asiakkaasta tehdään joka käyntikerran jälkeen muistiinpanoja lastensuojelun sähköiseen järjestelmään. Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ei sinällään vaadita muistiin kirjaamista käyntikertoista, mutta koska Toiska tarjoaa ensisijaisesti lastensuojelupalvelua, he ovat muistiinpanovelvollisia. Lisäksi sosiaalitoimi ja lapsen vanhemmat käyvät palaverissa 3–6 kuukauden välein. Palaverissa käydään läpi tavoitteiden saavuttamista, onko jotakin uusia tavoitteita, jatketaanko toimintaa vielä.

Lapsen vanhemman tulee olla mukana myös hevostoiminnassa, vähintään kerran yhden jakson aikana, mikä kestää kolme kuukautta. Teea käyttää esimerkiksi, jossa lapsi on päätnyt sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan huonon käytöksen vuoksi. Tallilla ja hevosen kanssa hän kuitenkin käyttäytyy aivan eri tavalla, mikä antaa vanhemmalle mahdollisuuden nähdä lapsessaan kehitystä parempaan.

Teea kertoo yhteistyön perheen ja sosiaalitoimen kanssa sujuvan poikkeuksellisen hyvin. Hän uskoo sen johtuvan toiskalaisten asenteesta. Heidän

tehtävänsä on olla tuki ja turva apua tarvitsevalle perheelle. Toiskalaisten tehtävä on mennä osaksi perheen elämää uteliaana ja arvostavana. Heidän ei ole tarkoitus määräillä, eikä normittaa kenenkään elämää. Vanhemmat tuntevat omat lapsensa parhaiten, joten heitä arvostamalla ja heiltä kysymällä moni asia saadaan ratkaistua. Ekola painottaa, että tarkoitus on kuitenkin kuroa perhettä kokoon, eikä asettua itse lapsen ja vanhemman väliin.

9 TULOKSET

Hevonen on suuri, voimakas ja silti hyvin herkkä eläin. Hevosta tulee kunnioittaa, mutta myös sen tulee kunnioittaa ihmistä. Tarvitaan myös molemminpuolista luottamusta. Hevonen vaistoa ihmisestä asioita hyvin helposti ja peilaa niitä eteenpäin. Hevonen saa myös ihmisen helpommin näyttämään tunteitaan, vapautumaan ja sitä kautta rauhoittumaan ja rentoutumaan.

9.1 Tarve ja käytön ongelmat alueella

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Forssan seutukunnan alueella vielä sen verran uusi asia, että pelkästään hyvin tehty sosiaalipedagoginen hevostoimintapalvelu ei markkinoi itse itseään. Ongelmana on kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Kaikkien haastateltujen henkilöiden mukaan tarvetta toiminnalle on, mahdollisia asiakkaita sekä palveluntarjoajia löytyy. Tiet eivät kuitenkaan kohtaa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käytössä Forssan seudulla hyvin vähän. Haastateltavat kertovat syyksi tiedon puutteen. Erityisesti sosiaalityöntekijöille tarvittaisiin lisää tietoa. He ovat pääasiassa se polku, jota kautta asiakkaat päätyvät sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Sosiaalityössä uudet toimintamahdollisuudet otetaan usein mielenkiinnolla vastaan. Se vaatii kuitenkin aktiivisuutta palveluntarjoajilta. Yleensä palveluntarjoajat tulevat nimensä mukaisesti tarjoamaan palveluitaan, jonka jälkeen sosiaalityöntekijät voivat hankkia lisätietoja. Erityisesti halutaan tietoa siitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on, mitä tavoitellaan, mitä on mahdollista saavuttaa ja mitä palvelu maksaa. Myös ajanjaksot kiinnostavat, sekä paikka missä toimintaa järjestetään. Sosiaalitoimen ja muiden henkilöiden olisikin hyvä mennä paikanpäälle katsomaan toimintaa. Samalla kertaa onnistuisi tutustuminen niin toimintaan kuin ympäristöönkin.

Toisena ongelmana pidetään kustannuksia. Ulkopuoliselta palveluntarjoajalta ostettu palvelu on kallista sosiaalitoimen näkökulmasta, mutta pitäisi muistaa sen edullisuus verrattuna esimerkiksi sairaalajaksoihin, jotka sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla saatetaan pystyä välttämään. Hyvinvointikuntayhtymän myötä kunnat ovat päättäneet panostaa ennaltaehkäisevään työhön, johon sosiaalipedagoginen hevostoimintakin kuuluu. Hyvinvointikuntayhtymä on myös yhdistänyt kaikkien kuntien taloustilanteen, joten yksittäiset kunnat eivät jää palveluiden ulkopuolelle toisiin kuntiin nähden ainakaan varallisuuden vuoksi.

9.2 Markkinointi

Markkinoinnilla, niin määrällisesti kuin laadullisestikin on suuri vaikutus. Yrityksen tulee olla näkyvä, pienissä ja isoissa tapahtumissa, omissa ja muiden tapahtumissa. Jos vertaillaan kahta haastatteluissa esillä ollutta hyvin erilaista yritystä, ovat heidän markkinointistrategiansa myös hyvin erilaiset. Lintulan hevostila markkinoi palvelua korostaen eläimiä ja luontoa. Toiskan hevostoimintaa markkioidaan saavutettujen tulosten perusteella, jättäen hevonen taka-alalle. Yritykset ovat kuitenkin niin erilaiset, että tämä on ymmärrettävää. Luulen, että esimerkiksi tilanteessa jossa toimintaa esitellään, kaikkein suurimman vaikutuksen kuulijaan tekee toiminnan vaikuttavuudesta kertominen, tavoitteet ja niiden saavuttaminen.

Osasyys markkinoinnin eroavaisuuteen ja ylipäättään siihen, miten ohjaajat suhtautuvat sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan, saattaa olla toiminnasta vastaavien koulutuksella. Sari Lintulalla ei ole sosiaalialan koulutusta ja hänen otteensa sosiaalipedagogiseen toimintaan on muutenkin maanläheisempi. Toiskan hevospalvelusta vastaava Teea Ekola on korkeasti sosiaalialalla kouluttautunut ja sen vuoksi ehkä kokee hevosen aseman eri tavalla kuin Lintula.

9.3 Yhteistyö

Yhteistyöstä palveluntarjoajan, asiakkaan ja sosiaali- tai perhetyön välillä oltiin ristiriitaista mieltä. Palveluntarjoajan ja perhetyöntekijän mielestä yhteistyö on vajavaista, sosiaalityön mukaan yhteistyö on ollut toimivaa.

Kaikki kolme osapuolta ovat läsnä aina, kun asiakkaalle tehdään suunnitelmaa. Lintulan hevostilan asiakkaiden kohdalla ei ole sen jälkeen ollut yhteisiä tapaamisia, joissa myös sosiaalitoimi olisi mukana. Toiskan perhekodilla sosiaalitoimi käy 3–6 kuukauden välein palaverissa paikanpäällä. Palavereissa keskustellaan tavoitteista, niiden saavuttamisesta, uusista tavoitteista ja esimerkiksi jatkosta. Lintula toivoisi samanlaisia palavereja omille asiakkailleen. Tapaamiset auttaisivat osaltaan myös toiminnan vaikuttavuuden mittaamisessa.

Sari Lintulalla ei ole velvoitetta kirjoittaa ylös tallikäyntien tapahtumista, mutta hän tekee silti itselleen muistiinpanoja. Sosiaalitoimi ei ole ollut näistä kiinnostunut. Sosiaalitoimen ihmiset näkevät asiakkaissa kuitenkin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksen, sillä he tapaavat säännöllisesti omissa tapaamisissaan. Ehkä se on ollut juuri syy, miksei tapaamisia ole ja he ovat kokeneet yhteistyön toimivaksi. Sosiaalityö ei ole myöskään antanut Lintulalle mitään palautetta. Muistiinpanojen lukeminen ja palavereissa tapaaminen olisi kaikkien kannalta etu. Se toisi sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle uskottavuutta, kun sosiaalitoimen ihmiset olisivat tietoisia siitä, miten tuloksiin on päästy.

9.4 Vaikuttavuus

Lähes kaikilla haastattelemillani henkilöillä on jokin kokemus siitä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta oikeasti vaikuttaa. Asiakkaat kertovat kokemuksistaan ja siitä miten hevostoiminta on muuttanut omaa itseä. Vaikutukset ovat positiivisia. Asiakkailla oli perheenjäsen haastattelutilanteessa mukana, joten mukana on myös näkökulmaa perheen tavallisesta arjesta ja siellä näkyvistä muutoksista.

Haastatellut perhetyöntekijä, lasten ja nuorten erityisohjaaja sekä sosiaalityöntekijä ovat kaikki olleet mukana sellaisten nuorten elämässä, jotka ovat käyttäneet sosiaalipedagogista hevostoimintaa. He kertovat toiminnan vaikuttaneen todella paljon. Nuorista on tullut avoimempia, sosiaalisempia ja empaattisempia. Perhesuhteet ovat parantuneet ja nuorilla on mielekästä tekemistä. Niin perhetyö, sosiaalityö kuin lastenkodin arki antaa mahdollisuuden tavata lapsia ja nuoria myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ulkopuolella. Vaikutukset näkyvät kaikessa.

Palveluntarjoaja näkee muutoksen selkeimmin, omassa toimintaympäristössään. Nuoret alkavat puhua ja luottaa. Heistä tulee rohkeampia hevosten kanssa. Kun rohkeuden tunne on saatu esiin yhden asian avulla, on nuoren helpompi olla rohkea elämässä ylipäätään.

Vaikuttavuudessa ainoastaan sen mittaaminen tuottaa hankaluuksia. Vaikuttavuuteen uskotaan, mutta sen todentaminen onnistuu vain asioiden ylöskirjaamisella, aktiivisella eri osapuolten tapaamisella ja heidän välisellä keskustelulla.

9.5 Kehittyminen ja tulevaisuus

Hyvinvointikuntayhtymä luo sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle hyvät tulevaisuuden näkymät. Linjoja yhtenäistetään ja ennaltaehkäiseviin toimintamuotoihin panostetaan. Myös taloustilanne on kaikissa kunnissa sama. Esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden tiimin jokaviikkoinen tapaaminen olisi palveluntarjoajalle hyvä tilaisuus tavoittaa kaikki sosiaalityöntekijät kerralla ja esitellä heille yrityksensä toimintaa. Usein sosiaalityöntekijät ovat avoimesti uusiin juttuihin suhtautuvia ihmisiä.

Niin haastattelemaani sosiaalityöntekijää, kuin Toiskan Teea Ekolaa kiinnostaisi myös sellainen sosiaalipedagoginen hevostoiminta, jossa lapsi tai nuori kävisi yhdessä vanhempansa kanssa. Lintulassa käyvillä asiakkailla on usein vanhempi mukana, mutta he ovat tähän asti vain seuranneet toimintaa sivuista. Tulevaisuudessa yksi hoitokeino perheen sisäisten väliden parantamiseksi voisi olla juuri sosiaalipedagoginen hevostoiminta, johon aktiivisesti osallistuisivat lapsi tai nuori vanhempansa kanssa yhdessä.

10 YHTEENVETO

Kaikki haastattelemani henkilöt suhtautuivat positiivisesti sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Tarvetta hevostoiminnalle selvästikin on. Syy

käytön vähyyteen on suurimmassa määrin tiedon puute, minkä palveluntarjoaja pystyy omalla aktiivisuudellaan korjaamaan. Palveluntarjoajan aktiivisuutta kysyvät myös tallikäyntien ylöskirjaaminen, mutta ammattimaisen toiminnan takaamiseksi ja vaikuttavuuden mittaamisen kannalta näillä on suuri merkitys.

Myös sosiaalitoimelta kaivattaisiin hieman lisää aktiivisuutta. Toivon, että he ottavat palveluntarjoajan vastaan ja paneutuisivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksiin. Jos Lintula järjestää mahdollisuuden tutustua toimintaympäristöön ja hevostoimintaan paikanpäällä, toivon sosiaalitoimen osallistuvan avoimin mielin. Mikäli uusia asiakkaita hevos-toimintaan löytyy, olisi sosiaalitoimen hyvä olla mukana jonkinlaisessa tapaamisessa tietyin väliajoin. Lintulan olisi myös erittäin tärkeää saada työstään palautetta.

Vuodenvaihteessa tulleeeseen Hyvinvointikuntayhtymään on suhtauduttu monella tapaa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kannalta luulen sen kuitenkin olevan positiivinen asia. Tulevaisuus näyttää hyvältä, kuntien linjat yhdistetään ja ennaltaehkäiseviin hoitokeinoihin panostetaan. Lisäksi tämän opinnäytetyön myötä kaikkia osapuolia on ikäänkuin muistutettu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista.

Paikallisia sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarjoavia palveluntarjoajia on kolme. Heidän kannattaisi tehdä yhteistyössä yhtenevä lomake, jota käytettäisiin asiakaskäyntien muistiinpanolomakkeena. Näin ollen kaikki palveluntarjoajat mittaisivat samoja asioita, ja vaikuttavuuden todentaminen helpottuisi.

Valtakunnallisesti tarkasteltuna olisi erittäin tärkeää saada koko Suomen sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarjoaville yrityksille jokin laatukriteeristö, tunnus tai muu, joka takaisi toiminnan yhtenevyyden ja ammattimaisuuden. Ei välttämättä suojattua nimeä, kuten ratsastusterapia, mutta jokin yhdistävä tekijä. Kaikilla yrityksillä olisi samat pelisäännöt, tietty koulutusvaatimus ja niin edelleen. Kansainväliseen Animal Assisted Intervention International, AAI-järjestöön kuuluminen voisi olla tällainen tekijä. Luulen, että asia vaatii kuitenkin taustalle jonkin hankkeen ajamaan asiaa ja kokoamaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa tekeviä ihmisiä.

11 LÄHTEET

Aminoff, C. 2003. Ratsuhevosen käsittely ja koulutus. Teoksessa Nieminen, V. Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. WS Bookwell, 142–143.

Avohuollon tukitoimet lastensuojelussa, 2009. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 26.11.2013.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu/avohuollon_tukitoimet

Green Chimneys, 2014. <http://www.greenchimneys.org/>. Viitattu 15.3.2014.

Helin-Fay, R. 1998. Terapeuttinen toiminta ja toimintakyky. Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Helin-Fay, R. Kallonen, T. Konkola, R. Koponen, M. Koskisu, J. Kovanen, S. Sario, A. Toimintaterapia – tie omatoimisuuteen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 33–34.

Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus. Hevoset ja yhteiskunta – hanke, 2013. Viitattu 26.11.2013.
http://www.hippolis.fi/hevoset_ja_yhteiskunta

Holvikivi, J. 1998. Toimintaterapian juuret ja historia. Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Helin-Fay, R. Kallonen, T. Konkola, R. Koponen, M. Koskisu, J. Kovanen, S. Sario, A. Toimintaterapia – tie omatoimisuuteen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 7–17.

Hämäläinen J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Opetusjulkaisuja 1/1999.

Kaasalainen, E. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorisotyössä. Laurea ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kallonen, T. 1998. Toiminta on nuorten kieli. Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Helin-Fay, R. Kallonen, T. Konkola, R. Koponen, M. Koskisu, J. Kovanen, S. Sario, A. Toimintaterapia – tie omatoimisuuteen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 80–87.

Kennelliitto, n.d. Kaverikoirat tuovat iloa ja elämyksiä. <http://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat-tuovat-iloa-ja-elamyksia> Viitattu 15.3.2014

Kennelliitto, n.d. Kaverikoirien historia Suomessa. <http://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat/kaverikoirien-historia-suomessa> Viitattu 15.3.2014

Koponen, M. 1998. Ihminen, toiminta ja ympäristö. Teoksessa Holvikivi, J. (toim.) Helin-Fay, R. Kallonen, T. Konkola, R. Koponen, M. Koskisuus, J. Kovanen, S. Sario, A. Toimintaterapia – tie omatoimisuuteen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 21–28.

Lastensuojelu, 2012. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 26.11.2013. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu

Lastensuojelulaki. Luku 3: 11§. Luku 7: 36§. www.finlex.fi. Viitattu 11.2.2014.

Mitä on Green care? , Toimialat, Menetelmät, Luontoavusteiset menetelmät, Eläinavusteinen terapia ja toiminta, Puutarhan kuntouttava käyttö, Maatilan kuntouttava käyttö. n.d. Green Care Finland ry. <http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko> Viitattu 24.2.14

Orava J. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Itä-Suomen Yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Erityispedagogiikan pro gradu tutkielma.

Soini, K. 2013. Mitä suomalainen Green Care on? Osana Luonto hyvinvoinnin lähteeksi – Suomalainen Green Care –seminaarin materiaaleja. <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/A%20Tilaisuus%203.2.14%20diat%203.pdf> Viitattu 24.2.14

Sosiaalipedagogiikka, n.d. Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. <https://www.uef.fi/fi/yhteiskuntatieteet/sosiaalipedagogiikka>. Viitattu 15.3.2014

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa, 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Viitattu 27.11.2013. <http://www.hevostoiminta.net/1>

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, n.d. Suomen ratsastajainliitto. Viitattu 16.3.2014. http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa, 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry. Viitattu 30.3.2014. <http://www.hevostoiminta.net/11>

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –ammattillinen täydennyskoulutus. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry. Viitattu 30.3.2014. <http://www.hevostoiminta.net/11>

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet, 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry. Viitattu 30.3.2014.

<http://www.hevostoiminta.net/11>

Suomen ratsastajainliitto. Hevonen, ihmisen ystävä ja kumppani, 2013. Viitattu 27.11.2013. <http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa>

Tarvonen, K. 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: yrittäjien näkemyksiä laadukkaasta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Toikka, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Yli-Viikari, A. n.d. Green Care.

<http://www.maaseutupolitiikka.fi/greencare> Viitattu 24.2.14

Yli-Viikari, A. Lilja, T. Heikkilä, K. Kirveennummi, A. Kivinen, T. Partanen, U. Rantamäki-Lahtinen, L. Soini, K. 2009. Green Care – terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalous 141. Tampereen Yliopistopaino Juvenes Print Oy.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Palveluntarjoajan haastattelu

Millainen pohjakoulutus Sinulla on?
Milloin ja missä olet suorittanut kyseiset koulutukset?
Kuinka kauan olet työskennellyt sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa?
Mikä veti alalle?
Millainen toimintaympäristö paikassa on?
Paljonko hevosia on käytössä?
Kuinka paljon käy asiakkaita, heidän sukupuolijakauma ja ikäjakauma?
Mitä kautta tulevat, millaisia ”ongelmia” asiakkailla?
Mihin asioihin sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään vaikuttamaan?
Miten tavoitteet määritellään ja ketkä kaikki siihen osallistuvat?
Miten tavoitteet eroavat eri asiakkailla?
Saavutetaanko tavoitteet? Miten seurataan?
Mitä kaikkia menetelmiä on käytössä? Miten menetelmät valitaan?
Mitä kaikkea sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tehdään? Kuinka kauan yksi tallikäynti kestää?
Mikä hevosen rooli on toiminnassa?
Millaisiksi kuvailisit toiminnallisuuden, yhteisöllisyyden ja elämyksellisyyden merkitystä toiminnassa?
Millaisena koet yhteistyön palveluntarjoaja–asiakas–sosiaalityö/perhetyö välillä?

Asiakkaiden haastattelut

Miten sinut on otettu vastaan tallilla?
Millaisena koet talliympäristön?
Millaisena olet kokenut tallilla puuhastelun yhdessä ohjaajan kanssa?
Ohjataanko sinua tarpeeksi?
Millaisia tunteita tallilla käyminen sinussa herättää?
Oletko mielestäsi kehittynyt työskentelyssä hevosten kanssa?
Mitä kaikkea olette tehneet tallikäynneillä? Missä koet onnistuneesi?
Mikä on parasta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa?
Suositteletko toimintaa muille?
Haluaisitko jatkaa tallilla käymistä edelleen? Mitä haluaisit vielä tehdä tallilla?
Palautetta ohjaajalle?
Näkyykö sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutukset kotona arjessa?
Miten lapsi on päätenyt harrastamaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa?

Perhetyöntekijän haastattelu

Miten paljon tiedätte sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
Mistä tieto on peräisin?
Onko tiedossanne palveluntarjoajia omalta toimialueelta?

Millaisia kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
Mitä tiedät vaikuttavuudesta?
Onko sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa jotakin käytännön haasteita?
Osaatko arvioida tarvetta sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle?
Mikä rajoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laajempaa käyttöä?
Miten toimii mielestäsi tiedonkulku palveluntarjoaja–asiakas–sosiaalityö/perhetyö välillä?

Lasten ja nuorten eristyiohjaajan haastattelu

Mistä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tullut tutuksi?
Kuinka kauan olette käyttäneet palveluita?
Millaisille nuorille olette käyttäneet palveluita?
Mitä kautta on saatu lupa/maksusitoumus palveluun?
Mitä vaikutuksia sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on ollut nuoriin?
Haluaisitteko jatkaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttöä?
Olisiko toiminnalle tarvetta?
Suositteletko hevostoimintaa?

Sosiaalityöntekijän haastattelu

Millainen pohjakoulutus Sinulla on?
Kuinka kauan olet toiminut sosiaalityöntekijänä?
Miten paljon tiedätte sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
Mistä tieto on peräisin, onko tiedossa palveluntarjoajia omalta toimialueelta?
Onko Sinulla kokemuksia toiminnasta ja sen vaikuttavuudesta?
Miten paljon toiminta on käytössä Forssan seudulla?
Mikä estää laajempaa käyttöä?
Miten tapauksissa joissa on käytetty sosiaalipedagogista hevostoimintaa, toimii mielestäsi yhteistyö palveluntarjoaja–asiakas–sosiaalityö/perhetyö välillä?
Olisiko tarvetta laajemmalle käytölle?
Miten hyvinvointikuntayhtymä vaikuttaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tulevaisuuden näkymiin?

Sosiaalijohtajan haastattelu

Miten paljon tiedätte sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
Onko tiedossanne palveluntarjoajia omalla toimialueellanne?
Mistä tieto on peräisin?
Mitä tiedätte toiminnan vaikuttavuudesta?
Miksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käytössä niin vähän?
Miten tuleva Hyvinvointikuntayhtymä vaikuttaa käytössä oleviin resursseihin?
Osaatteko arvioida tarvetta sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle?

Perhekoti Toiskan sosiaalipedagogisista hevospalveluista vastaavan sosiaaliohjaajan haastattelu

Kuinka paljon asiakkaita käy viikossa?

Miten toimialueenne päättäjät vakuutettiin toimintaa aloitettaessa?

Pidättekö tallikäynneistä jotain ”päiväkirjaa”/muistiinpanoja?

Vaaditaanko ylöskirjaamista? Kuka vaatii? Kuka lukee muistiinpanoja?

Kuinka usein on tapaamisia sosiaalitoimen kanssa?

Miten mielestänne toimii yhteistyö palveluntarjoaja–asiakas–sosiaalityö välillä?